

joves immigrants marroquins

no acompanyats:

avaluació del suport rebut durant la seva estada al sistema de protecció a la infància a les comarques de Girona

FUNDACIÓ PLATAFORMA EDUCATIVA

Joves Immigrants Marroquins
no acompanyats:
avaluació del suport rebut
durant la seva estada al
sistema de protecció a la
infància a les comarques de Girona

FUNDACIÓ PLATAFORMA EDUCATIVA

PROMOCIÓ I EDICIÓ:
Fundació Plataforma Educativa

EDICIÓ:
Desembre de 2011

PORTADA:
Fundació Plataforma Educativa

IMPRESSIÓ:
Impressus S.L.

DIPÒSIT LEGAL:
GI-281-2012

Aquesta obra està sota la llicència Reconeixent - No comercial-Sense obres derivades 3.0 Unported de Creative Commons. Per veure una còpia d'aquesta llicència, visita <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

agraïments

Volem agrair a totes les persones que han col·laborat en fer possible la publicació d'aquest llibre.

La feina que dia a dia fan els professionals de l'atenció a la infància a la demarcació de Girona ens ha servit per poder fer-ne una observació externa. Gràcies a tots ells per la seva gran tasca professional.

També volem agrair als nois que han accedit a ser entrevistats per l'estudi. La seva sinceritat i col·laboració ha estat bàsica per poder obtenir les dades.

Finalment volem agrair especialment la tasca realitzada per part de Fundació Plataforma Educativa del Sr. Ricard Calvo en la redacció i confecció del mateix així com també l'experta aportació del Sr. Daniel Fierro en tot el procés de recollida i anàlisi de les dades.

sumari

Presentació	6
Pròleg.....	9
Antecedents.....	11
Emmarcament teòric.....	15
Objectius de la recerca.....	17
Metodologia.....	19
- Disseny de la recerca	19
- Mostreig.....	20
- Mostra estudiada.....	21
- Instruments.....	23
- Procediment de recollida de dades.....	25
- Anàlisi de les dades	26
Resultats.....	29
Discussió dels resultats	52
Línies de futura recerca	57
Referències bibliogràfiques.....	59

Presentació

A mitjans de la dècada dels 90 s'inicia a Catalunya un fenomen que afectà de ple el sistema de protecció català a la infància i a l'adolescència: els anomenats MEINA o MENA. Aquest fenomen que s'anomenà així perquè consistia en l'arribada d'adolescents procedents dels països del Magrib, que havien abandonat les seves famílies, el seu país i que es trobaven totalment sols al territori català, va començar de forma paulatina però va anar evolucionant cap a xifres realment significatives, de manera que es va fer necessari replantejar molts dels recursos existents fins el moment en la xarxa de protecció, per adaptar-los a les noves necessitats que requeria aquest fenomen.

Tenint com a principal eix vertebrador la Convenció dels Drets dels Infants de 1989 que estableix com a principi fonamental, entre d'altres, la necessitat de donar protecció i assistència especial a tot infant a causa de la seva vulnerabilitat, així com el marc legislatiu vigent, es va anar articulant una xarxa de recursos i de protocols d'actuació que permetés fer front a aquesta arribada, a vegades massiva de joves, especialment nois, que el seu objectiu era cercar una millora en les seves condicions de vida i en les de les seves famílies.

Així mateix, i en aquests darrers deu anys, fruit de l'experiència de tots els professionals que conformen l'àmbit de la protecció a la infància i a l'evolució del mateix fenomen, s'ha anat evolucionant cap a un model d'atenció que cerca el desenvolupament integral d'aquests nois però també, comptant amb la seva voluntarietat, la potenciació de la seva autonomia i la seva plena integració a la nostra societat i al nostre país.

En el present estudi, es fa una acurada avaluació del fenomen dels MENA, no sols en la seva descripció, sinó anant molt més enllà, i avaluant aquest fenomen migratori a partir de l'anàlisi de la pròpia vivència del noi, i de com les expectatives inicials que el motivaren a deixar la seva família i el seu país, es poden veure modificades per les complica-

des circumstàncies que els toca viure quan arriben a un país estranger, en aquest cas, Catalunya. Crec que l'estudi des de la perspectiva dels nois és un punt innovador que permet realment conèixer què els motiva a emprendre el viatge, entendre els sentiments, les seves pors i angories, ... el replantejament del seu projecte de vida d'acord amb la realitat amb què es troben. Tot això ens ha de permetre reajustar els recursos amb que són atesos per crear noves línies d'actuació, tan al nostre país com el seu d'origen, que ofereixin als nois que realment tenen la voluntat de deixar-se ajudar, el que més s'adapti a les seves expectatives, partint de la realitat actual, social i econòmica, que no es pot obviar quan parlem de recursos de protecció.

També, i molt important, aquest treball representa un reconeixement a la tasca professional i a la feina feta que desenvolupen molts educadors anònims de centres d'acollida, centres residencials i recursos per a joves, en descriure com els nois entrevistats, valoren a posteriori positivament, tot l'acompanyament que se'ls va fer mentre varen estar atesos. Valguin també, aquestes ratlles per fer especial esment a la bona feina de tots ells i elles, la intervenció educativa dels quals, en els inicis del fenomen va representar una important innovació, en funció de la realitat de la població canviant que s'estava atenent. La valoració positiva de la intervenció educativa és una de les satisfaccions més grans que podem tenir els professionals que treballem en l'àmbit de la protecció.

Em plau presentar aquest estudi com a resultat del treball d'un excel·lent professional, en Ricard Calvo, i d'una entitat, Fundació Plataforma Educativa, als qui tinc en gran estima, i dels que voldria destacar l'esperit d'iniciativa i innovació en l'àmbit de la protecció a la infància i l'adolescència, així com també l'esperit de col·laboració. Tot plegat fa que sempre els hagi sentit a prop, amb uns mateixos objectius i un mateix full de ruta per continuar avançant en l'àmbit de les polítiques d'infància per aconseguir el somni d'estar treballant pel present d'uns infants que conformaran la nostra societat de demà, lluny de problemàtiques socials.

Sílvia Casellas i Serra
Cap del Servei d'Atenció a la Infància
i l'Adolescència de Girona

Pròleg

Fa unes setmanes vaig participar en una conferència on entre d'altres afirmacions es deia: “els serveis socials requereixen d'un desenvolupament científic i tècnic, per què no existeixen comitès d'investigació en el nostre àmbit?”

Fundació Plataforma Educativa, vol posar el seu granet de sorra en l'àmbit de la recerca; fer la seva aportació al coneixement específic d'aquest àmbit basant-se en un sistema de valors i en el desenvolupament de la qualitat tècnica, la professionalitat i la responsabilització. Així doncs, continua tenint un gran interès en l'avaluació i valoració dels recursos i professionals que acullen als infants i adolescents que han de residir en les institucions que gestiona.

El llibre “Factors d'èxit en infants atesos en CRAE” analitzava els factors que fan possible l'èxit dels infants i joves acollits als centre residencials d'acció educativa. El llibre que teniu ara a les mans, obre l'anàlisi del grau de satisfacció que els joves immigrants marroquins no acompanyats tenen de la seva estada a centres de protecció a Girona. Ambdós llibres basen les seves conclusions en les aportacions que els protagonistes fan, concretament aquest llibre vol respondre a les hipòtesis partint del relat dels nois que han decidit “marxar del Marroc per buscar un futur millor a Catalunya”.

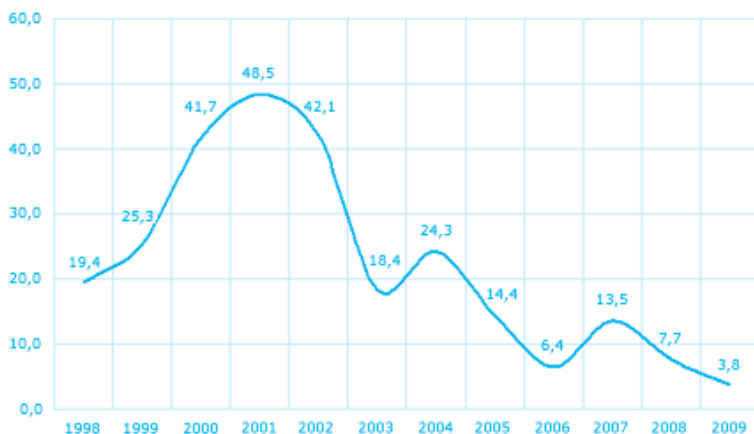
L'objectiu del llibre és ambiciós, i donat que Girona ocupa el segon lloc en nombre de casos de menors no acompanyats detectats, per sobre de la resta de demarcacions de Catalunya, es podria interpretar que el nombre de nois entrevistats és baix, però penso que s'arriba a conclusions que permeten obrir noves vies de recerca i afavoreixen millorar el model d'intervenció i els programes específics que acullen aquests nois. Ara bé, sense necessitat d'una mostra gran de participants, i llegint que els joves descriuen aspectes positius de la seva estada i sobretot una evolució cap a la millora de la seva situació, el que m'ha permès veure aquest llibre i les paraules dels nois entrevistats, és la necessitat urgent de prioritzar l'articulació de les polítiques d'inclusió, promoció econòmica, ocupació i educació específiques per aquest col·lectiu.

GLÒRIA FÀBREGA I CORNELLÀ
PRESIDENTA DE LA FUNDACIÓ RESILIS

Antecedents

El sistema de protecció a la infància a Catalunya els darrers anys ha estat sotmès a l'arribada de joves immigrants no acompanyats, molts d'ells procedents del Marroc. Vist el nombre important de nous usuaris que aquest fenomen ha comportat a la xarxa de serveis de protecció a la infància existents a les comarques de Girona, considerem que és prou rellevant per investigar-ne dades des d'una perspectiva psicosocial. És per això que ens hem plantejat analitzar críticament els recursos que ofereixen atenció a aquesta població en aquesta demarcació, a partir d'explorar com aquests joves perceben i avaluen l'atenció rebuda, en contrast amb les seves perspectives migratòries.

Creixement interanual de la població estrangera. Catalunya. 1998-2009

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de cada any

L'evolució de la darrera dècada s'ha caracteritzat per un punt àlgid que es situa l'any 2001, en què es va enregistrar un creixement interanual de població estrangera d'un 48,5%.

D'aleshores ençà, i tot i mantenir-s'hi un creixement interanual positiu, les xifres de creixement mostren que el volum de població estrangera a Catalunya ha minvat considerablement, i es situa l'any 2009 en un 3,8% de creixement interanual (la meitat que l'enregistrat l'any 2008).

A 1 de gener de 2009 (darreres xifres oficials), hi havia a Catalunya 7.275.420 persones empadronades, de les quals un 15,9% (1.189.279) tenien passaport estranger. (Idescat.)

Les dades sobre l'Estadística de Variacions Residencials reflecteixen també la frenada en el flux d'entrades enregistrades a Catalunya de persones procedents de l'estranger. Segons l'Institut Nacional de Estadística, amb data 1 gener de 2010 hi havia 1.193.283 d'estrangers censats a Catalunya. A la província de Girona, un 21,48% de la població estava formada per persones immigrants. Aquest fet la converteix en la tercera província en percentatge d'immigració a escala estatal.

Durant l'any 2008, i respecte a les entrades de l'any anterior, aquestes van caure un 12,7%, malgrat que el nombre absolut d'arribades procedents de l'estranger va ser el tercer més nombrós de tot el període 1999-2008.

L'any 2008, i segons els països de procedència, el volum més important d'entrades registrades va ser des del Marroc (25.404 persones) i el segon, de Romania (10.259 persones).

El fenomen dels joves marroquins no acompanyats a Europa és relativament recent i planteja un repte per a les administracions locals, com també per als governs dels països d'acollida i la seva població. Des de la seva arribada, aquests joves resten a càrrec del sistema de protecció. En molts dels casos arriben amb la intenció de desenvolupar la seva vida adulta aquí.

La legislació catalana estableix que aquests joves han de ser objecte de protecció. Per acomplir aquest encàrrec, la Direcció General d'Atenció a la Infància del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya estableix convenis amb organitzacions socials, per tal que siguin elles les que atenguin directament les necessitats educatives que presentin aquests joves.

El sistema de protecció d'infants estrangers no acompanyats a Catalunya estableix i pretén oferir uns serveis adequats a la situació de vulnerabilitat que té aquest col·lectiu. Aquests serveis es presten de diverses

formes, que abasten des de la detecció fins a la resolució dels casos, passant pel procés d'acollida i diagnòstic social.

Aquest circuit de protecció es fonamenta en la perspectiva dels drets de la infància reconeguts internacionalment, en concret, de la Convenció dels drets dels infants, que concep aquests com a subjectes de drets i estableix "l'interès superior de l'infant" com allò que ha de guiar les nostres actuacions vers la infància a escala universal, precepte que els estats i les seves institucions es comprometen a complir, a fi de realitzar i fer operatiu aquest "interès".

En els seus articles 12.1 i 2 esmenta que s'ha de garantir al nen que estigui en condicions de formar-se un judici propi, el dret a expressar la seva opinió lliurement en tots els assumptes que l'afecten, incloent els judicials i administratius.

En la mateixa Convenció, aquest principi es concreta en diversos articles, dels quals hem volgut destacar el tercer, que estableix el compromís dels estats a garantir als joves protecció i cura per al seu benestar tenint en compte els deures i drets dels seus pares i tutors, assegurant-se que les institucions i serveis compleixin el que diu amb aquesta finalitat. En el cas dels joves no acompanyats, preceptes com els esmentats adquireixen un caràcter especialment rellevant quan són les autoritats que assumeixen la tutela legal d'aquests nois.

La legislació s'actualitza mitjançant diverses actuacions i procediments locals o regionals per al tractament dels casos en què de forma clara els joves poden estar en situació de risc i desemparament. La legislació catalana de protecció d'infants coincideix amb la llei orgànica que estableix que, un cop determinat que l'infant no està acompanyat, s'ha de protegir i ubicar en un dels serveis que l'administració ha dissenyat per a la seva protecció.

L'aprovació de la Llei dels drets i les oportunitats per a la infància, de 21 de maig de 2010, recull tota la legislació i normativa autonòmica que existia fins el moment i la concentra en el text de la llei. S'hi recullen totes les actuacions i mesures que el govern català ha disposat per fer front a la situació d'aquests joves sense referents familiars quan estan sota la seva protecció.

Les intervencions educatives que es duen a terme amb aquests joves estan estructurades d'una manera que els integren i normalitzen, alhora que busquen oportunitats educatives i laborals que els permetin desenvolupar-se correctament.

Pel que fa a les possibilitats de permanència a la xarxa de protecció d'aquests joves una vegada assolida la majoria d'edat, les situacions són diverses i van des de la continuïtat de la tasca de suport educatiu fins els 21 anys, l'obtenció d'autorització de residència o el manteniment d'una situació d'irregularitat i il·legalitat perllongada.

El primer cas de menor no acompanyat que es registra a Girona es produeix durant l'any 1994, i durant el 1995 se'n registren 25 casos (Quiroga, 2003).

L'any 2004 va representar l'inici d'un procés "normalitzat" de tractament i intervenció amb els infants no acompanyats a Catalunya, tot i que aquesta normalització ha comportat una descoordinació entre alguns nivells d'administració encarregats del seu tractament (Moya, 2007).

Prieto (2006) diu: "[...] el sùmmum d'un sistema de protecció de la infància és fer exactament el que pretén evitar: maltractar els nens, per això, aquest és un tema tabú entre els professionals. Tot i l'ombra que subsisteix al voltant d'aquesta realitat, els mateixos professionals són conscients que el maltractament institucional existeix quan un expedient s'endarrereix, quan un nen no pot anar al centre que necessita perquè no hi ha places, o quan es queda estancat un llarg temps en un centre, esperant que s'estudiï el cas i es proposin alternatives de resolució".

És per aquest fet que hem considerat necessari explorar el funcionament de tot aquest procés, especialment com aquests joves perceben l'atenció rebuda de part dels professionals i de les institucions de la xarxa de protecció de la infància a Girona.

Hem detectat que des de determinats àmbits professionals i polítics es demana una revisió del sistema pel fet que s'afirma que no n'estan obtenint uns beneficis proporcionals als esforços tècnics i econòmics que s'hi destinen.

Les característiques del noi, el treball fet amb la família, l'estabilitat del recurs, tenir persones referents clau, la qualitat de l'atenció, la implicació dels educadors, les xarxes de suport i la percepció d'una identitat "normal" juntament amb la resiliència entre altres, destaquen com a principals factors que fan preveure un èxit del jove en la seva etapa posterior a la institucionalització.

Emmarcament Teòric

Per entendre el fenomen de l'emigració de joves marroquins en general cal conèixer una mica el desenvolupament en el context del qual parteix aquest col·lectiu i les seves condicions com adolescents.

Partim de la base que els nois, en emigrar, ho fan fortament atrets per una imatge que s'han creat sobre el medi europeu, espanyol i/o català que produeix l'anomenat "efecte crida", juntament amb la influència de les informacions que transmeten els mitjans de comunicació (sobretot la televisió) bàsicament sostinguda en una percepció de benestar econòmic, i en referència a les grans desigualtats que el signifiquen. Desconeixem amb precisió quins altres elements constitueixen aquesta motivació i amb quin grau d'importància. L'efecte esmentat es produeix principalment per mitjà de la comunicació amb emigrants anteriors, que tornen de manera temporal o permanent al Marroc amb una situació econòmica millor. D'altra banda, també ve donat per part dels mitjans de comunicació que contribueixen a la promoció d'aquesta imatge del benestar, tot i que podria haver-hi altres fonts d'informació, correcta o distorsionada, de més pes o influència per a la seva decisió d'emigrar. En el procés de recerca documental hem trobat poques investigacions que hagin aprofundit en la ment dels joves immigrants com per esbrinar el grau en què els aspectes materials són els determinants o si interactuen amb altres de caire més personal o d'integració cultural i de llarg termini.

Alguns estudis sobre aquesta qüestió són els que han desenvolupat Quiroga (2002; 2003; 2005), Moya (2007) i Pérez (2007). Tots ells centrats en com els adolescents d'origen marroquí afronten el seu procés de transició a la vida adulta després d'una estada al sistema de protecció català.

No hem trobat fonts documentals que aprofundeixin en les sensacions experimentades pels joves immigrants en el moment d'arribar, encara que suposem que aquestes podrien ser d'un fort xoc i confusió, atesa la duresa del viatge d'arribada d'una banda, i per les diferències amb

el continent europeu en els codis culturals, de funcionament social i en contradicció amb el 'somni' original, de l'altra.

Escoltant els nois obtindrem elements de reflexió emesos pels mateixos agents protagonistes del fet migratori, que ens poden ajudar a millorar els serveis d'atenció a aquest col·lectiu de característiques i en condicions d'arribada especials; ja que, tal com esmenta Senovilla (2007): "[...] no hi ha país que hagi pogut trobar resposta satisfactòria a aquest tipus de migració garantint el respecte dels seus drets humans, mundialment reconeguts".

Aquesta recerca la plantejem fer a partir de poder copsar les opinions dels joves sobre el sistema de protecció, i fer-ho a través de les seves percepcions sobre l'atenció rebuda en relació a facilitar l'assoliment de les seves expectatives prèvies.

Per fer-ho ens vam proposar recollir percepcions i avaluacions dels mateixos nois, un cop transcorreguts alguns anys després del seu procés d'acollida en un dels recursos residencials que ofereix la xarxa de protecció gironina. Així doncs pretenem obtenir una avaluació del sistema de protecció recollint l'experiència subjectiva dels fets més rellevants que els joves recorden durant el seu pas pel servei.

Les primeres referències les trobem al treball Campbell, Converse i Rodgers (1976) en què desglossen els diferents aspectes que en el seu conjunt conformen el concepte de benestar personal. Ho fan cercant aspectes observables i mesurables que ho determinin.

Lawton postula la necessitat d'estudiar per separat la competència conductual, la qualitat de vida percebuda i el benestar psicològic com a components diferents de la qualitat de vida, a més de l'entorn objectiu (Casas, 1989). Schallock, R. (1996) fa una definició del benestar personal centrat a disposar de bona salut física i psíquica emmarcat en un entorn social.

L'estudi que aquí presentem explora, des d'una perspectiva psicosocial, el benestar subjectiu obtingut durant l'estada d'acollida en un recurs residencial de la xarxa de protecció en una perspectiva de passat, present i futur. Sobretot quines de les experiències que varen tenir durant el seu pas pel sistema de protecció els semblen rellevants per la seva implicació directa en com han assolit o no, en aquell moment, en l'actualitat o en un futur, les expectatives que els varen portar a marxar del seu país i venir a Catalunya.

Objectius de la recerca

D'acord amb les anàlisis que fins ara hem realitzat sobre les fonts que parlen del fenomen dels joves marroquins no acompanyats i la seva situació, ens hem proposat els objectius de recerca següents:

- a) Conèixer les seves percepcions i avaluacions relatives a l'experiència migratòria.
- b) Aprofundir en les relatives a la seva estada en el sistema de protecció social a la infància a Girona.
- c) Relacionar totes aquestes percepcions i avaluacions amb el seu benestar subjectiu actual.

El nostre punt de partida és que sembla existir una discrepància important entre la percepció que tenen els professionals i la que en tenen els joves marroquins, en relació amb la utilitat i el nivell de suport que es dona als joves per assolir els seus objectius migratoris, Quiroga, V.; Alonso, A. i Sòria, M. (2009) ja descriuen aquesta situació.

El nostre objecte de recerca serà explorar què diuen els joves, sobretot, del tipus d'atenció que es dona en els recursos residencials destinats a acollir aquest col·lectiu, fins que no assoleixen la majoria d'edat. Si es confirma aquesta hipòtesi, interessarà també investigar el problema que genera la diferència entre la satisfacció autoatribuïda durant l'estada en recursos residencials de protecció per part dels joves atesos, i la satisfacció que els educadors atribueixen a aquests joves. I, en termes més globals, entre l'autoavaluació de benestar subjectiu de cada jove, i el benestar que li atribueixen professionals de referència.

Considerem important esbrinar les expectatives, aspiracions i objectius dels joves aprofundint en el que considerin haver obtingut de la seva estada, la seva satisfacció en cada fase del procés (d'abans de la sortida del seu lloc d'origen fins al present), i els contrastos que es poden dibuixar a partir d'això.

Ens caldrà explorar la imatge prèvia que aquests joves es creen de la seva migració i en quines expectatives es concreta, i com ells s'imaginen a si mateixos en el nou context i en interacció amb aquest context. Atesa la notable persistència a aconseguir emigrar, no obstant les dificultats previstes o imprevistes, pensem que potser aquests nois imaginem que tindran menys problemes dels que després realment experimenten, o bé ho pensen poc o bé en són poc conscients.

El recull de la informació la fem quan els joves estan en condicions de poder emetre valoracions més enllà de si s'ha acomplert el que esperaven o buscaven. Explorarem què s'han trobat quan han viscut dins el sistema de protecció a la infància i de com això ha encaixat o no amb el que s'esperaven. Aquesta anàlisi ens ha de permetre formular propostes que facin possible ajustar més el sistema de protecció i reduir el nombre de situacions de desajustament generades per la distància entre el que el jove esperava rebre i el que el professional considera que ha d'aportar per a una bona protecció d'aquests casos de joves immigrants marroquins no acompanyats.

A partir de l'anàlisi dels projectes de vida i de la transició a la vida adulta dels joves marroquins que han estat atesos en els serveis gironins de protecció per la seva condició d'infants no acompanyats, volem analitzar la seva valoració del suport rebut en el sistema de protecció, amb el propòsit que la recerca sigui aplicada bo i suggerint propostes de millora del sistema.

Volem explorar, a través del relat dels mateixos joves, com es varen afrontar al seu procés migratori, quins fets destaquen durant la seva estada a la xarxa de protecció, quins consideren que els han ajudat més per complir les seves expectatives, com han incidit aquests fets en el seu procés d'emancipació, si el procés va ser com esperaven i si ha transcorregut d'acord amb el projecte de vida que havien concebut. Les seves avaluacions ens han de permetre explorar amb noves perspectives quins aspectes poden suposar una millora dels serveis d'acollida, no solament en el seu dia a dia, sinó com a part d'una xarxa organitzada que pot estructurar-se i coordinar-se millor. La seva visió ens pot donar importants punts de reflexió a tots els actors implicats en l'atenció a aquest col·lectiu, a tots els nivells, per tal d'engegar accions més precises o enfocades a les metes d'aquesta atenció.

Metodologia

4.1 DISSENY DE LA RECERCA

Com ja hem assenyalat, aquesta recerca pretén obtenir les dades relatives als objectius plantejats mitjançant entrevistes a una mostra de joves que compleixen el perfil definit: han sortit del Marroc amb unes expectatives clares, han passat pel sistema de protecció català, en concret pels serveis gironins, on han restat la majoria del temps i com a mínim sis mesos, estan localitzables, no presenten factors que alterin greument les seves respostes (malalties) i finalment accedeixen a ser entrevistats.

Tenint en compte també la manca d'estudis previs i que d'una manera realista resulta ara per ara impossible accedir a mostres grans, vam considerar que la recerca hauria de tenir un caràcter exploratori i l'enfocament de la recollida de dades havia de ser qualitatiu.

De fet, quan ens vàrem plantejar fer la recerca disposàvem d'una sèrie de dades extretes de la memòria que la Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAIA) elabora cada any, com també la Memòria Centre Acol·lida Mas Garriga de Girona (periodicitat anual). La mitjana de joves marroquins no acompanyats que passa anualment pels diferents serveis d'acollida i protecció de la xarxa gironina era de 120 joves. Arribem a aquesta dada a partir del càlcul extret de les Memòries 2007-2008-2009 del Centre d'Acollida Mas Garriga, atès que tots els menors marroquins no acompanyats passen inicialment per aquest recurs abans d'anar a altres recursos especialitzats.

Molts d'aquests joves es mantenien durant uns anys a la xarxa però molts també desapareixien fruit de no retorns al Centre, escapoliments, trasllat a serveis de justícia, retorn amb familiars o canvis de territori.

En la revisió que fem dels canvis de recurs, altes i baixes del servei que fan els joves pertanyents al col·lectiu que estem estudiant també destaquem que, en no tenir vinculació familiar o laboral en un territori

concret, experimenten també molts de canvis en la seva ubicació territorial, passant una part de la seva estada a la xarxa de protecció en una província i una altra part en una altra. En molts casos la primera acollida es realitza a Barcelona i amb posterioritat, i motivat per una mobilitat voluntària o fruit d'un trasllat administratiu, el procés i el període d'estada residencial es fa a Girona.

Per poder conèixer i aprofundir en la perspectiva dels mateixos joves en relació amb el fenomen objecte d'estudi ens calia poder accedir a parlar amb els joves un cop ja feia un cert temps que havien passat pel sistema de protecció. Però sabem que quan ha passat un cert temps, ja és possible que molts d'ells hagin abandonat el territori o no mantinguin cap tipus de relació amb el servei que els va atendre.

4.2. MOSTREIG

L'univers per a desenvolupar aquesta recerca són els joves marroquins que hagin passat almenys sis mesos dins el sistema de protecció català, i que la majoria del temps que hagin estat acollits hagi estat en serveis de la Demarcació de Girona. A part d'això, només hi hem inclòs aquells que tinguessin un bon domini del castellà per tal de poder expressar-se i entendre l'entrevistador. A la pràctica només hem pogut incloure aquells que han estat localitzables i que han accedit a realitzar l'entrevista.

Hem de tenir en compte també que el fet migratori podríem emmarcar-lo en els anys compresos entre el 1998 i l'any 2008. Probablement resultaria més fàcil localitzar els joves que varen sortir del sistema els darrers anys (2007 i 2008) i és en aquesta franja que hem concentrat més esforços; això també permetria que fes un cert temps que ja no estan en la xarxa de protecció i ens poguessin aportar una valoració externa i distanciada en el temps, però vinculada a un servei i un tipus d'atenció recent.

El model de serveis que atenen aquest col·lectiu de joves neix conjuntament amb la seva arribada i ha anat evolucionant i adaptant-se a cada moment. Ens interessa que la nostra investigació reflecteixi quelcom que està encara passant i ens permeti fer propostes que siguin aplicables a un sistema de funcionament actual i vigent i no en fets que podien estar passant fa anys i que ara ja no tenen lloc.

Tots aquests factors fan que vagi disminuint el nombre de possibles joves susceptibles de ser entrevistats.

També hem considerat que calia plantejar-nos una investigació que aportés quelcom al col·lectiu d'educadors que atenen aquests joves. S'ha aprofitat l'oportunitat que ens dona el coneixement i contacte que tinc amb un elevat nombre d'educadors socials que treballen amb joves per recollir d'alguna manera la seva insatisfacció per no poder donar resposta a les expectatives dels joves. En moltes ocasions els educadors es queden sense un retorn en relació a si l'actuació o atenció que han fet a aquest tipus de joves els ha estat útil o si han aconseguit que els joves aprofitin quelcom del que els han tractat de transmetre per millorar la seva situació personal i assolir aspectes clau del seu procés migratori. Entre altres plantejaments que també fan els educadors destaquen el fet de no haver aconseguit implicar el jove en un procés de treball i millora personal que evités el seu deteriorament personal.

Així doncs vàrem confeccionar un llistat fruit de les dades que ens va aportar DGAIA: joves marroquins que hagin passat per serveis de protecció a Girona, amb una estada de més de sis mesos i que aquesta sigui superior a una estada en una altra xarxa de protecció (si el jove havia estat un any a Barcelona i vuit mesos a Girona era descartat). Vàrem contrastar aquesta llista amb els responsables de programes de suport i seguiment per joves més enllà dels 18 anys i amb els directors dels recursos on varen estar acollits per tal de descartar que els subjectes seleccionats que presentessin algun trastorn de conducta greu, alguna malaltia mental o alguna mesura penal. També es va reduir el llistat a aquells joves amb els quals tinguessin una via de contacte.

Després del procés de confecció del llistat de joves que complissin tots els requisits finalment hem pogut obtenir 32 noms amb qui poder contactar. Per fer-ho hem demanat la col·laboració dels responsables de programes de suport i seguiment de majors a Girona. Gràcies a la seva intermediació finalment hem aconseguit que deu joves acceptessin dur a terme l'entrevista.

Atès que de noies MINA n'hi ha molt poques i que les seves circumstàncies són enormement diferents, vàrem optar per centrar la nostra recerca exclusivament en el gènere masculí.

4.3. MOSTRA ESTUDIADA

S'han entrevistat deu joves homes marroquins majors d'edat, entre 18 i 20 anys (mitjana de 19,47 anys; desviació típica, 0,77 anys), atesos pel sistema de protecció a la infància i adolescència de Girona i que

van passar per diversos serveis durant la seva estada al sistema de protecció. Tots ells estan o han estat en procés de formació i/o inserció sociolaboral.

Cal aclarir que aquesta mostra inclou una important diversitat interna, i s'observen diferències notables entre uns altres nois quant a la seva capacitat d'argumentació i la seva riquesa lingüística, creiem que fruit de les diferències en el nivell de formació del qual partien. Atès que la variable unificadora de la mostra és la situació d'acollida, la rellevància d'aquesta diferència l'hem minimitzada. Es va fer més i major aprofundiment durant les entrevistes amb els joves que tenien menys bagatge cultural, per tal de poder captar millor què desitjaven fer-nos arribar i garantir que entenien el que els demanàvem, per poder recollir exactament què era el que ells ens volien transmetre.

Tots els nois entrevistats són casos d'un cert 'èxit', en el sentit que han completat la seva estada com a mínim fins a complir els 18 anys en els diversos centres en què han estat. No hem diferenciat el fet que en el moment de l'estudi estiguessin en seguiment educatiu o no per part dels serveis socials o especialitzats.

Quatre dels nois són originaris de grans ciutats i sis de ciutats petites o pobles. En el moment de les entrevistes, set tenien familiars a Catalunya i tres en una altra part de l'Estat espanyol.

El temps mitjà d'estada des de la sortida del Marroc és de 46 mesos (tres anys i deu mesos), tots ells hi han estat més de tres i menys de cinc anys, si bé cinc nois han viscut almenys un mes en altres comunitats autònomes. D'aquests, tres van estar acollits en centres d'infants (sobretot d'Andalusia) abans d'arribar a Catalunya, específicament, un noi va estar en quatre serveis d'aquest tipus; un altre, a tres i un altre, en un.

Respecte de la permanència en els serveis d'acollida, el temps mitjà d'estada als Serveis d'Acollida de Girona va ser de deu mesos, si bé destaca que un dels joves va romandre-hi més d'un any. I pel que fa a la seva estada o participació en projectes d'autonomia, la mitjana se situa en els quatre mesos (tres mesos i 24 dies). A partir de la sortida d'aquests programes, les rutes s'han diversificat en cada cas, si bé alguns patrons han estat semblants. En podem destacar, per exemple, que tots ells han passat pel Centre d'Acollida (deu), tres han passat pel Servei d'Ajuda d'Emancipació al Jove (SAEJ) i dos per Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE).

Quant a la seva situació d'habitatge, tres nois viuen en pisos assistits amb dos o tres joves més. Els altres set entrevistats cohabitaven en pisos compartits, amb entre dues i quatre persones o famílies joves, a excepció d'un noi, que viu amb la seva parella i una filla petita. D'aquests set, tres van estar també acollits a pisos assistits.

Pel que fa a la seva ocupació actual, sis dels nois treballen en l'àrea de muntatge de bicicletes, tres a la indústria càrnia (escorxador, fàbriques de carn i embotits) i un com a mecànic industrial. D'aquests, vuit disposen d'un contracte a temps complet i dos a jornada parcial (hores), i pel que fa als seus contractes de treball: tres són indefinits; set, eventuais (un té un contracte de sis mesos i sis, un contracte per obra i servei). Aquesta informació ens ha estat útil per vincular-la al fet que la situació sociolaboral actual influeix o determina en gran part les concepcions sobre el sistema de protecció segons si aquesta situació laboral favorable s'atribueix a la influència i suport exercit pel sistema i el servei protector o no.

Respecte a la formació rebuda en el passat, la mitjana d'escolarització al Marroc és de set anys en el sistema educatiu marroquí. Dos d'ells tenen el títol oficial de graduat escolar, un dels quals està a punt d'iniciar la formació en grau mitjà, i dos més estan inserits en algun curs de formació ocupacional. La majoria han rebut alguna instrucció en l'àrea de desenvolupament laboral actual.

4.4. INSTRUMENTS

La tècnica de recollida de dades que hem utilitzat en aquest estudi és l'entrevista semiestructurada. L'hem basat en preguntes genèriques, amb les quals hem demanat que ens parlin i expliquin els fets més representatius de la seva estada i quins d'ells varen estar més relacionats amb la consecució o no de les seves expectatives. Vàrem dissenyar l'entrevista seguint un procés temporal de tres etapes:

- Ideació i planificació de la migració. (Abans de l'arribada): Es va planificar preguntar als nois sobre les seves idees prèvies relatives a Catalunya. També es va demanar pels territoris on varen passar per arribar. També relatives a com van obtenir informació sobre Catalunya. A més s'indagà què es pensava trobar el jove a la seva arribada aquí, tant en el context sociocultural i econòmic com en relació amb l'assoliment dels objectius previstos a la sortida del seu país. També com s'imaginaven vivint a Catalunya. Finalment, vàrem preguntar

com se sentien en la seva vida en general en el moment de la seva sortida del Marroc, enfocant-t'ho en el seu nivell de satisfacció mentre eren allà.

- Arribada i estada en els serveis d'acollida. (Durant l'estada i la permanència als centres d'acollida): Hem preguntat en relació a com van percebre l'ambient social i les sensacions que varen tenir en arribar, sobre si es van sentir o no acollits, demanant que descriguessin i valoressin la seva estada de manera general. Quant al seu pas pels centres de protecció, vàrem preguntar si consideraven haver obtingut alguna cosa (en un sentit ampli), demanant-los si pensaven que gràcies a la feina feta pels professionals dels centres la seva situació havia millorat o si s'havien complert les seves expectatives o si s'havien modificat els seus objectius. També vam preguntar si consideraven que les persones relacionades amb l'atenció rebuda (educadors, directors, personal del centre) esperaven alguna cosa concreta d'ells i del seu comportament mentre varen ser atesos al Centre i, si va ser així, si creien haver complert amb el que se n'esperava. A més demanàvem que descriguessin si s'han sentit satisfets i si els hagués agradat que alguna cosa fos diferent durant el seu temps als recursos de protecció.
- Vida a partir de la sortida, ja sigui la seva situació en pis assistit o compartit, amb o sense seguiment actiu per part d'algun servei. (Posterior a l'estada als centres): Pel que fa a la seva vida un cop fora del centre i en relació amb la seva transició a la vida adulta, vam demanar la descripció de com es veien en aquell moment. També que descrivissin els que creien que eren els seus principals canvis funcionals i personals. Quant a l'acompliment de les seves expectatives inicials, les que varen generar a l'inici del seu procés migratori, també els vàrem demanar l'opinió contrastant-les amb la seva situació en el temps present. Finalment els hem demanat que ens concretessin els seus objectius i fites en l'actualitat. En aquesta fase de l'entrevista també hem recollit informació relativa a quines són les seves perspectives que tenen en relació amb la família d'origen, si tenien plans de retorn al Marroc, permanència o mobilitat dins Catalunya o algun altre territori. Finalment, hem demanat als nois que reflexionessin sobre com seria la seva vida en aquests moments si no haguessin vingut i si no haguessin estat als centres. També hem volgut recollir la seva opinió sobre quina creuen que seria la seva situació actual i quines haurien estat les seves decisions en cas que en el seu moment no haguessin aconseguit la residència legal aquí.

Durant l'entrevista s'han ampliat aquells aspectes que no quedaven clars afegint preguntes per ampliar el que el jove explicava amb l'objectiu que permetessin una millor comprensió del que volia expressar.

4.5. PROCEDIMENT DE RECOLLIDA DE DADES

Cal destacar que per facilitar la comprensió del qüestionari s'ha utilitzat el castellà com a llengua vehicular, vist que els joves entrevistats tenien millor domini de l'expressió i comprensió oral d'aquest idioma. L'entrevistador ha proposat un lloc neutre per realitzar l'entrevista amb el jove. En cap cas no s'ha fet l'entrevista al lloc on el noi va estar acollit. Pel perfil de l'entrevistador s'ha buscat que fos sempre la mateixa persona qui realitzés les entrevistes, a més de tenir en compte que no es tractés de cap persona amb qui els joves haguessin tingut contacte anteriorment, amb la qual cosa es va proposar de fer-ho a una persona externa al servei de protecció a la infància. S'ha demanat al jove que proposés un lloc on se sentís còmode i que li fos fàcil per accedir-hi. També se li va assegurar la confidencialitat respecte a les seves opinions.

En tot moment se li ha explicat que el motiu de la recerca és per fer una recollida de les coses més significatives que passen en els recursos residencials de Girona i poder així fer propostes de millora. Les entrevistes s'han enregistrat en àudio per tal de poder-ne fer una transcripció més fidel, bo i demanant-ne autorització a l'entrevistat.

En el moment de disseny de l'entrevista vàrem realitzar dues entrevistes pilot (fetes a dos joves de la mostra) per completar, detallar, corregir i ajustar les preguntes de l'entrevista i la seva organització. Un cop concretat el format definitiu, es va demanar als joves la seva col·laboració en una recerca sobre el seu procés d'arribada i estada a Catalunya i concretament centrada en la seva estada als centres d'acollida d'infància a Girona, amb la finalitat de millorar aquests serveis.

En el moment de l'entrevista, es va explicar als joves que les seves respostes serien registrades per després buidar-les i analitzar-les en un ordinador. Se'ls va animar a sentir-se confiats i lliures de donar la seva opinió i expressar les seves idees, manifestant-los que no hi havia respostes correctes o incorrectes. Els vam aclarir que no era objectiu de la investigació centrar-nos en les vivències d'algun d'ells en particular o algun esdeveniment viscut especialment, sinó obtenir una visió més general de com s'havia desenvolupat la seva estada al sistema de protecció a la infància dins la demarcació de Girona.

Durant l'entrevista hem preguntat sobre determinats aspectes i per tal de validar la resposta hem realitzat la mateixa pregunta en sentit contrari per veure si havien entès el que els demanàvem i si eren coherents amb el que ens deien.

Les aportacions i/o suggeriments en aquest sentit han estat de gran utilitat amb aquests nois, atès que el seu bagatge lingüístic en castellà i català era limitat. Han tendit a donar respostes curtes, mal estructurades o amb ús reiteratiu de frases fetes o molt repetitives. També en la recerca dels nivells de satisfacció en relació amb la seva vida anterior a l'arribada, durant l'estada en els centres d'acollida i amb la situació present, es va preguntar directament als nois quines havien estat les motivacions que els van empènyer a iniciar el seu procés migratori i exposant-se a partir d'aquesta decisió a una situació com la que han viscut durant aquests darrers anys. Els hem fet contrastar les seves expectatives inicials amb cada una de les etapes viscudes: inicialment, durant el seu recorregut fins arribar a Catalunya, la seva estada en recursos de protecció i en l'actualitat.

4.6. ANÀLISI DE LES DADES

Hem fet un tractament de la informació utilitzant un mètode qualitatiu d'anàlisi per categories que ha facilitat, d'una manera adient, l'obtenció de tipologies generalitzables dels individus que componen un grup o classe, amb la finalitat de comprendre millor quines són les característiques comunes i quins han estat els punts de major distància entre uns i altres.

La lectura i l'anàlisi del contingut de les entrevistes ha seguit l'ordre preestablert, tot i que de vegades alguna resposta o informació sobre una determinada qüestió es completava amb les respostes a l'apartat "altres". Així, es va fer necessària la lectura repetida dels protocols prèvia al buidatge de la informació en els quadres respectius per a cada resposta o element d'anàlisi.

Per a l'establiment de categories hem utilitzat els termes i/o conceptes més rellevants utilitzats pels entrevistats.

Abans de fer les preguntes als joves, hem demanat la seva opinió sobre el contingut general a dos professionals, especialistes en serveis d'atenció a la infància i adolescència i que han treballat molt de temps atenent joves marroquins. A més, els vàrem demanar que fessin les seves

observacions en relació amb la claredat, ambigüitat o redacció de les preguntes, per poder reformular-les per facilitar una millor compressió pels joves.

S'han donat casos en què el jove conserva pocs records concrets de certes situacions, informacions o vivències. Aquest fet sembla produït per la llarga estada al recurs d'acollida. A més cal tenir present que quan els nois varen accedir al recurs eren més joves, coneixien menys la llengua i la cultura i es trobaven davant una situació molt nova.

Hem volgut explorar si els joves atesos se senten contrariats per algunes normatives i tracte dels educadors que no encaixen en les seves expectatives inicials.

Esbrinant sobre les metes i els objectius presents hem tractat de corroborar si s'han produït transformacions en les motivacions i percepcions inicials: tenir una feina estable que els permeti un cert estatus econòmic i una estabilització familiar, sigui creant el seu propi nucli, o bé ajudant la seva família d'origen, plantejant-se o no a curt/mitjà termini un retorn al seu país acompanyat d'un projecte personal.

Hem explorat com conceben la seva vida i com ara creuen que hauria estat si no haguessin emigrat, per saber així com haurien afrontat la transició a l'adulthood, la seva necessitat de treball i les decisions preses en processos significatius (sortida de la llar, relacions afectives, ruta educativa i altres. En el mateix sentit, hem preguntat com creuen que hauria estat la seva situació si no haguessin estat acollits pel sistema de protecció, i quines decisions haurien pres respecte d'emigrar a altres territoris.

També hem explorat les percepcions i valoracions dels joves en relació amb el recurs que els acollia, destacant els principals aspectes que per a ell, en cada moment, han estat més significatius, sobretot vinculats amb la seva bona evolució i situació de benestar, propera a les aspiracions que en el seu inici havien motivat el seu procés migratori.

Hem analitzat si hi ha alguna cosa que els sembla important canviar en l'estructura o la dinàmica de funcionament dels centres. Les seves respostes ens han de permetre, en l'apartat de línies de futura recerca o conclusions la possibilitat de proposar certs ajustaments en les dinàmiques del sistema.

Finalment, hem analitzat el grau de satisfacció que els joves tenen en

relació amb l'estructura de vida actual, un cop ja no estan sota la cura de la xarxa de protecció, està condicionat pel pla de vida que estiguin seguint, l'abast de les fites plantejades quan varen prendre la decisió de venir i si aquestes són factibles de complir en el present. Sent en aquests moments ja majors d'edat, quan hem preguntat sobre els plans i els canvis en l'estructura vital actual hem volgut identificar la seva valoració relacionada amb els serveis que els varen atendre i quina percepció en tenen ara, que ja fa un temps que no estan sota el sistema de protecció. Hem recollit les seves percepcions sobre els canvis o modificacions al voltant de terrenys com l'autonomia, la independència, la presa de decisions, el concepte de si mateix i la visió de la vida en general.

Resultats

a) Dades rellevants que ens aporta l'exploració que fem sobre la ideació que tenen els joves abans d'iniciar el procés migratori:

La primera anàlisi es basa en la informació que tenien els nois abans de sortir del seu país sobre Catalunya, o sobre Espanya i/o Europa. Ens hem centrat en com es varen assabentar del que els esperava quan arribessin i les fonts d'on van obtenir aquesta informació. Quatre dels entrevistats no sabien absolutament res de Catalunya abans d'arribar. Els sis que en sabien alguna cosa, això es limitava a haver "sentit a parlar" de la ciutat de Barcelona (quatre nois) o del club de futbol del Barça (cinc). La majoria (nou) tenien coneixement sobre l'Estat espanyol en concret i d'Europa en general, si bé el més destacat és l'escassetat d'aquesta informació i la seva poca relació amb la realitat socioeconòmica que els esperava a la seva arribada.

La informació prèvia fa sobretot referència a una idea generalitzada de benestar material (en fan menció tots els joves), amb la mateixa vaguetat també es fa esment de l'existència d'oportunitats laborals que els motiven a emigrar, i del coneixement de l'existència dels serveis de protecció d'infants, incloent-hi la manera com es protegeixen els seus drets mitjançant l'atorgament de la residència legal per la seva condició d'infants menors d'edat (set dels entrevistats).

Altres informacions prèvies són en referència a aspectes geogràfics generals (set dels joves ho esmenten espontàniament), i als perills i dificultats de l'emigració, incloent, entre altres, l'existència de màfies de traficants. D'acord amb l'anàlisi de les argumentacions, detectem que tot i existir advertències de dissuasió fetes per altres joves acollits, el seu poder és relativament baix. De fet, en diversos casos s'assenyala com més gran el pes d'algunes mentides i informacions distorsionades de manera intencionada per part de tercers, com l'argument que ha motivat d'una manera més clara la decisió d'iniciar el procés migratori. En tots els casos han donat validesa a aquestes informacions sense confirmar-ne la veracitat.

Diversos exemples (hem traduït al català les seves respostes):

— [...] m'ho van explicar els meus amics, els que ja són aquí, quan hi van de vacances, ens expliquen tonteries i mentides... i tot això..., per això és que la gent de vegades ve enganyada. -Quines tonteries i mentides?

— Per exemple algun que es fa una foto que no és seva, en un cotxe que sigui de luxe, comença a dir "això és meu", que no sé què... (O. U., 20 anys.)

— Algunes persones també em deien que és una mica difícil, clar, quan veus a algú que baixa el veus bé, i si et diu que és difícil, tu no saps si t'ho diu per no venir (en realitat es refereix a perquè no hi vagis), o... (I. E., 18 anys.)

Vinculat als objectius de la recerca, podem destacar aquestes afirmacions que ens permeten recollir d'una banda les falses visions que els nois reben dels qui els han precedit i de l'altra la incredulitat respecte de qualsevol relat sobre les dificultats i penúries que els esperen. Aquests poden ser alguns dels motius que comporten que no es freni la voluntat de sortir, segons expliquen ells mateixos:

— Si jo ho explico, que és una mica mentida [la imatge idealitzada que tenen], tant se val!, És que no fan res, -és igual, diuen els que volen venir: jo miro i busco, jo vaig aquí a Espanya, vaig també a provar la meva sort; ho sabré jo mateix... és això. (S. Z., 19 anys.)

Respecte a l'origen d'aquestes informacions, esmentava com un factor important el que expliquen altres nois que abans han passat per aquesta experiència com a infants no acompanyats. Aquests joves transmeten una idea d'èxit quan tornen en períodes de vacances, sense esmentar-ne les dificultats. Tots els entrevistats expliquen aquests comentaris com una font important del coneixement previ sobre l'Estat o sobre Europa. També són importants les fotografies que alguns entrevistats esmenten haver vist tot i no ser reals. La imatge idealitzada de les bones condicions de vida al país també es construeix, segons l'anàlisi de les respostes, a partir dels turistes observats. Aquests donen una imatge d'alt poder econòmic. Més forta és l'atracció que es genera a través dels mitjans de comunicació (televisió) amb els seus missatges atractius pel que fa a les condicions de vida europees.

Quatre dels nois entrevistats, abans d'arribar a Espanya i mentre encara eren al Marroc, van anar a viure al port de Tànger amb la finalitat explícita de planejar la seva sortida. Destaca especialment un cas que fa una detallada 'preparació del viatge':

— [...] Sabies que Barcelona era una ciutat? -Sí, perquè abans que vingués -venia jo directament a St. Feliu de Guíxols, saps? i des d'abans buscava informació. -O sigui que ja sabies que "existia" St. Feliu?...-Sí, on hi ha les fotos, el mapa..., al Google Earth. -Vas pensar a venir directament a St. Feliu? -Sí, perquè tenia amics aquí. (A. A., 19 anys.)

El coneixement previ que mostren tots els joves entrevistats sobre com és el sistema de protecció a la infància a Catalunya és molt semblant. Els trets amb què defineixen de partida com serà el recurs que els acollirà són compartits. Manifesten que la imatge prèvia que es té dels centres d'acollida és que faciliten la possibilitat de residir legalment en el territori un cop s'arriba a la majoria d'edat. De la mateixa manera, prenen com a referència els altres joves que abans d'ells han passat per aquesta experiència. Perceben que la seva situació a l'Estat ha millorat gràcies a la seva estada en un recurs de protecció. En les respostes donades, s'observa parcialitat i molta manca de concreció en la informació rebuda, sobretot quant a nombrosos elements essencials de les realitats del context estranger i les dificultats per residir-hi, cosa que en el seu moment va influir en la facilitat o senzillesa amb què els entrevistats van prendre les seves decisions respecte a la seva vinguda.

Hem analitzat els objectius, expectatives i metes que els joves tenien abans de venir, i sobretot què esperaven trobar en el moment de la seva arribada.

Tots els joves (deu) ens varen explicar que com a principal objectiu de la seva vinguda estava millorar les seves condicions de vida i que això era el que havia motivat la seva marxa del seu país d'origen. També tots deu posaven d'exemple el cas d'algun jove predecessor seu, a través del seu exemple i de com aquest havia aconseguit un lloc de treball. Vuit dels joves han descrit també que a part de millorar la seva situació han vingut a Catalunya per tal de contribuir que la seva família d'origen millori les condicions gràcies a l'aportació econòmica que ells faran. En el cas de dos dels nois, han fet menció de la precària situació econòmica en la qual es trobaven i que aquest fet va ajudar a prendre la decisió de marxar per buscar un futur millor. D'altra banda dos joves esmenten dificultats relacionals dins del seu nucli familiar d'origen i que aquest "mal ambient" també va ser un dels motius per marxar del país.

Durant les entrevistes, dos dels joves també expliquen haver tingut dificultats durant la seva escolarització al Marroc (desinterès, fracàs) o igualment en el cas de dos joves més esmenten l'elevat índex d'atur en què es troba immers el país i també les condicions laborals dels pocs

llocs de treball als quals poden tenir accés (precarietat, inestabilitat). Hem considerat aquests factors d'emigració com a rellevants, més enllà dels seus nivells de freqüència d'esment, considerant que la família, l'escola i la preparació per al treball constitueixen els principals ambients de desenvolupament durant l'adolescència, ja que proporcionen els elements més importants de formació i socialització.

En el pla personal, cinc dels nois han manifestat qüestions relacionades amb la recerca d'autonomia o bé amb la superació personal com a components definitoris del que cerquen o entenen per "millora en les condicions de vida". Ho han concretat mitjançant la continuació d'estudis escolars o nous aprenentatges en oficis, la incursió en la vida laboral, l'assoliment de la independència econòmica i de funcionament, i la diversitat de vivències en si. En sis dels relats dels joves queda explícitament molt marcat, en les seves afirmacions, la persistència del desig immediat de tenir possessions materials i com aquest ha constituït un motiu clar per la seva vinguda. També ens han manifestat que a més mitjà o llarg termini, l'estalvi de diners per emprendre un petit negoci en origen (esment en dos dels casos) és també una de les motivacions per venir a Catalunya. Dos dels entrevistats ens han explicat que tenen previst establir la seva llar o tenir família i fills, en un futur no immediat (a part d'un dels joves que ja els té). Un cop vàrem recopilar aquestes afirmacions es va considerar rellevant recollir si en el moment de l'inici del seu procés migratori ja tenien entre els seus objectius establir-se definitivament a Catalunya. De les entrevistes hem extret que aquesta qüestió s'ha anat definint durant la seva estada i amb posterioritat a la seva sortida dels centres on han estat acollits.

Durant les entrevistes hem detectat el fet que dins la visualització planejada del procés migratori i la seva arribada a l'Estat, ja es plantejava l'anada directament a un dels centres d'acollida de la xarxa de protecció a la infància. En les entrevistes realitzades hem pogut ratificar aquest fet, la idea d'anar directament a un centre es genera abans de sortir del Marroc. De la mateixa manera, la menció de les xarxes de relacions amb altres marroquins que alguns nois tenien a Catalunya abans de venir (d'antics joves acollits o no) també apareix com un element de planificació del viatge.

Hem detectat, també, a partir del relat dels joves, que el coneixement del sistema català de protecció als infants que tenen previ a la seva vinguda és rellevant. No tan sols pel fet que han decidit venir al nostre país, sinó per la idealització que han generat amb aquest fet. Quan els joves s'imaginen com serà el seu procés a Catalunya, creuen que estar

acollit en un centre els ajudarà a complir els seus objectius de legalització, formació i ocupació. A més, en cinc dels casos ho han manifestat com un tret diferencial amb la resta de centres de l'Estat.

—Llavors vaig venir a Barcelona [em vaig escapar d'un centre d'Almeria] —Per què? —M'han parlat de Catalunya, els nois que estaven en els centres [...] que Espanya és com el Marroc, de Catalunya cap amunt sí que és Europa —Per què deien això? [Silenci]. —Pels centres, per la platja, per la feina, per la gent...—Per tot. [...] Perquè. en els centres de Catalunya és millor que a Espanya, es tracta a la gent bé, tens normes i tot, aquí sí. Jo ho he vist, millor que Andalusia. (A. A., 19 anys.)

Dos dels joves han expressat que la seva emigració ha estat motivada pel coneixement que tenien d'altres adolescents que ho havien fet anteriorment a ells. A més, obertament ens han manifestat que la seva pròpia marxa del Marroc ha contribuït a mantenir aquest 'efecte crida' entre els altres joves en origen. Actualment alguns d'aquests joves tenen germans menors en centres pels quals ells han passat abans.

Hem preguntat als entrevistats si prèviament a la seva arribada a Catalunya s'havien imaginat com seria la seva vida aquí. També hem volgut diferenciar la seva idea de com creien que serien els centres d'acollida i d'altra banda com s'imaginaven a si mateixos vivint en aquest context.

I. Idees sobre si mateix:

Hem detectat que existeix una al·lusió per part de tots els participants a haver imaginat que es trobarien una situació millor en el moment d'arribar a Catalunya. Destaquem que en set casos els joves diuen que abans de la seva migració s'havien visualitzat fent realitat els desitjos i els objectius que s'havien plantejat; que són els mateixos que hem descrit en l'apartat anterior: treballar, ajudar econòmicament la família, i estudiar o fer formació orientada a l'ocupació. Nou dels joves en el seu relat han emfasitzat que venien a buscar una feina estable, també béns materials i diners. D'altra banda, durant l'entrevista han aparegut idees sobre la superació personal i l'autonomia com a motius de la seva vinguda. Aquest fet s'integra, segons Arnett (2004), en el que defineix la vida adulta inicial i en algunes de les àrees perfilades com substancials en la transició a aquesta etapa. Aquestes qüestions se'ns han mostrat quan hem preguntat sobre quins riscos i dificultats creien que tindrien i als quals haurien d'enfrontar-se, sobretot en les primeres etapes de la seva arribada. La referència als riscos que han descrit els joves era més en el pla del viatge d'arribada i la superació dels diferents obstacles amb què

s'han trobat. Entre aquells que tenien com a expectativa venir a un centre d'acollida, dos han destacat haver imaginat les oportunitats que els donaria aquest fet i les activitats que hi farien, valorant que suposarien importants avantatges per aconseguir els seus objectius finals. Un dels nois ha fet esment a la falta o privació afectiva amb la qual preveia que es trobaria en residir com a nouvingut a Catalunya. Paral·lelament, un altre dels nois ha assenyalat el mateix fet com una cosa que no va considerar abans de la seva arribada, però amb què s'ha trobat i ha hagut d'afrontar durant la seva estada al sistema de protecció català.

Dins dels comentaris que els nois fan en relació amb el que no pensaven trobar i que un cop aquí han viscut, tots ells, en les seves respostes, han reconegut una manca de realisme en les seves consideracions sobre la situació amb què s'haurien d'enfrontar un cop a Catalunya. En el moment de les entrevistes tots ells manifesten que ara tenen un pensament més realista que llavors. Un dels joves, en les seves respostes, ens ha argumentat que se li feia difícil poder imaginar-se tot el que viuria fins arribar a la seva situació actual, manifestant que tenia un desconeixement del context on viuria i una idea molt difusa del que es trobaria un cop fos en un centre a Catalunya.

Un altre jove ens explica que li resultava difícil imaginar-se a ell mateix vivint en aquest medi, sobretot per les circumstàncies imprevisibles en què pogués veure's embolicat durant la vinguda i també en arribar. Segons ell, aquest fet, juntament amb el desconeixement del context, feia molt difusa o inassequible la idea concreta de com ell s'imaginava que seria la seva vida els primers mesos o anys de la seva arribada.

II. Idees sobre el context:

En aquest àmbit hem detectat una imatge distorsionada de com creien els joves que seria la relació amb els altres nois un cop dins del centre, com també, sobretot, amb el personal educatiu. Aquesta distorsió l'hem detectat a partir de les informacions aportades directament durant les entrevistes. En els casos en què aquesta imatge tendeix a ser més realista, presenta una fragmentació i dispersió important:

— [...] Ells m'han dit que arribes i et busques la vida, que no te'n vas per aquí... Què et creus, que trobaràs un llit o...? D'això res, aleshores has de venir, passar uns dies als carrers, dormir en qualsevol lloc, i així un dia et sortirà alguna cosa.

— D'acord, però no et vas imaginar com era aquesta realitat...-Jo el que imaginava, el que els nois m'han comentat a mi, és que aquí hi ha algu-

na cosa segur, alguna cosa diferent, però el que no és igual que aquí és drets, treball, i... ja està. (H. Z., 18 anys.)

La percepció de falsedat o certesa de la informació rebuda amb anterioritat a la seva arribada depèn més de la coincidència d'haver trobat el desitjat o de les pròpies experiències viscudes al territori, que de la informació real que varen obtenir durant la preparació del seu projecte migratori. Amb independència d'això, vuit dels joves han esmentat com qüestions imaginades del context amb què es trobarien, un cop a Catalunya, l'estat de benestar o de major abundància i la seguretat de poder satisfer les necessitats bàsiques, en un grau molt superior al que tenien al Marroc. Les referències a aquestes categories han estat fetes en diversos terrenys, principalment la facilitat per trobar feina i 'fer diners', però també respecte a l'abast de béns, l'atenció a la salut, la protecció que com a menors rebrien, el respecte als seus drets, la seguretat de poder mantenir-se amb els ingressos que obtindrien un cop assentats aquí i alhora la possibilitat de poder ajudar la família. En aquest mateix àmbit, un dels nois especifica que quan ell s'imaginava Europa es pensava que no hi veuria mai pobresa. Tres dels nois van imaginar que trobarien a Espanya "tot" el que desitgessin, de forma total o poc diferenciada entre els seus elements. Tres dels joves ens relaten que consideraven que un cop a Espanya les coses serien fàcils per complir els seus objectius: ja que ells eren menors, restarien en un centre i el fet d'estar a Europa els garantiria poder fer realitat els seus objectius migratoris. Dos dels joves també ens diuen que en no conèixer altra cosa, no podien concebre les diferències del Marroc amb Europa, i s'imaginaven trobar coses semblants. Dos nois destaquen que la seva visió preconcebuda del que es trobarien estava molt relacionada amb el que els havien explicat i amb el que veien a la televisió, sense adonar-se que tot era ficció.

Dos dels joves ens han manifestat que tot i tenir coneixement previ de l'existència dels centres d'acollida, no hi volien anar, bé per haver pensat que era "només per a nens de 13 o 14 anys", mentre ells eren més grans, o bé perquè consideraven no tenir temps per "estudiar anys, un o dos", abans de posar-se a treballar. Els seus arguments difereixen molt dels altres dos nois, que prèviament a la seva arribada ja s'imaginaven les activitats i oportunitats que tindrien durant la seva estada al centre d'acollida.

Entre les coses no pensades pels joves sobre el context amb el qual es trobarien a la seva arribada, i que després manifesten que els va resultar xocant, està en un lloc destacat la complexitat i les complicacions per fer o aconseguir que el s'esperaven tenir a la seva arribada (quatre nois);

tant pel que té a veure amb la seva estada legal al país com en procediments més administratius (papers, permisos treball, escolarització...). I, en un altre aspecte, un parell de joves han esmentat no haver imaginat mai l'existència de més drets en la vida de les persones, inclosos els que els protegirien a ells com a infants.

Molts dels aspectes que han aparegut en el relat dels nois no són exclusivament fruit d'un canvi de context cultural o social. Aquests joves han afrontat situacions amb les quals no havien pensat fruit també que són temes que corresponen a edats més avançades.

Altres continguts generals de les respostes donades a aquesta qüestió, són, per exemple, el que va explicar un noi que fa referència a la rellevància de les indicacions dels seus pares, a fi que es pogués pel territori segons els pressupostos que aquests tenien, tot i que no coneixen el context i el noi sí, amb una sèrie d'assumpcions de determinats aspectes:

—El meu pare em va dir que busqués un senyor que viu aquí [a Catalunya, en venir d'Andalusia]. [...] Quan vaig arribar va ser una altra vegada el mateix, buscar feina però no aconseguia res [...] a mi m'havien dit [els meus pares] que "vas a un lloc" o aquí, a Catalunya, i "el Sr. aquell, que us ajudarà a aconseguir una feina". Després, doncs va ser una mica difícil, al final. -Però, quan vas anar a la policia [decidit perquè et portessin al centre], vas dir-ho als teus pares, o al Sr.?

—Sí, a tots, que la meva família, per exemple, volien "ja, a treballar"; aconseguir diners [...]. (S. Z., 19 anys.)

També resulta suggestiu, per les reflexions que pugui generar, el cas del noi que fa esment que tot projecte és difícil d'assolir al principi, fins i tot en el propi país, i que no és un assumpte simplement conseqüència del fenomen migratori en si:

—Això que els primers dies ho passaries malament, ja ho vas pensar des d'abans de venir? —Sí. —I per què vas pensar això, perquè algú et va dir que al principi es passava malament? -Sí... bé, aquí també, al meu país, quan vols fer alguna cosa sempre has de... "passar-ho malament" no vaig a dir, però... els primers dies o moments sempre has de passar-ho malament [...] has d'aguantar si vols arribar a una altra cosa, saps? (A. A., 19 anys.)

Hem preguntat també per la seva satisfacció general en referència a la seva vida al Marroc abans d'emprendre la travessa.

El principal element de felicitat esmentat pels nois és trobar-se bé amb la família, en l'època immediatament anterior a la seva sortida. Sis dels joves refereixen l'absència de preocupacions i problemes durant aquella època. S'han descrit vivint en el seu medi cultural original, sense problemes greus, i manifesten que això explica per què se sentien satisfets en aquell temps.

Pel que fa als elements de poca felicitat, vàrem detectar que els nois van ser molt més extensos en les seves justificacions sobre per què no estaven satisfets i varen generar la seva idea de venir a Espanya. En el seu relat van precisar més els elements i raons que explicaven la infelicitat que al contrari.

Tots menys un destaquen que quan eren a casa amb la seva família, la situació econòmica i material era dolenta. També descriuen l'existència de moltes dificultats relacionades amb aquesta manca de diners i ho presenten com a principal explicació per la seva insatisfacció. Els joves descriuen que la manca de recursos econòmics impedia canviar i millorar la seva situació. Alhora també descriuen les greus dificultats per trobar una feina, tant ells com els seus familiars, i com aquest fet els afectava, ja que augmentava la seva insatisfacció. Segons descriuen a part de no trobar feina tampoc no existien expectatives de trobar-ne, i amb això no hi ha possibilitats de poder millorar econòmicament si no es marxa fora.

En un altre àmbit, dos dels joves descriuen com a causa que va influir en la seva decisió la desmotivació per anar a l'escola o la deixadesa en què es troba el sistema escolar marroquí. Dos nois més també destaquen les dificultats en la relació amb els pares i manifesten que aquest fet va influir en la seva decisió de marxar cap a Europa. Un dels joves relaciona el seu procés migratori amb la insatisfacció de com anaven les coses al seu país, juntament amb el fet que tenia molts problemes de salut i sabia que a Espanya tindria una millor atenció mèdica.

Quatre joves relaten que aquesta insatisfacció generalitzada es va anar incrementant, i sobretot la recorden coincidint amb pocs mesos abans de la seva vinguda, coincidint també amb el fet de confirmar les grans dificultats per poder prosperar al seu país i les poques oportunitats per fer una transició a la vida adulta de manera reeixida. Segons els mateixos joves, aquest procés es correspon a una edat més primerenca que a Europa, coincidint amb el final de l'adolescència. També ho trobem recollit per Davis i col·laboradors (1989) en què descriu com la societat i cultura marroquines esperen dels seus joves un procés maduratiu en

edats més primerenques que les establertes com a normals a Europa. Recollim una part de l'entrevista amb un jove per exemplificar aquest tema:

— Al principi de la meua vida vaig estar feliç, fins l'últim any que vaig estar al Marroc, que no estava gaire bé; feia de tot. A més els estudis m'eren igual [...] I va ser quan vaig conèixer la gent que em va indicar per venir aquí, saps? [...] -Per què vares decidir fer-ho? -Perquè hi havia coses que no m'agradaven. Vas creixent i quan arribes a casa veus altres coses, que... penses que has de sortir de casa ja, per buscar-te la vida, llavors penses que emigrar es l'única opció que tens, perquè no hi ha cap lloc aquí per buscar-te la vida, si vols buscar-la ja has de venir aquí, que és un país on tenen drets... A més ets un menor i et tracten bé [...]. (H. Z., 18 anys.)

Altres elements que hem volgut rescatar es refereixen, per exemple, a l'especificació feta per un dels nois en relació amb les diferències existents en el benestar material, la vida en l'essencial és semblant en ambdós països; "vida normal, com aquí... però falta això", esmenta. De manera que les seves argumentacions i les contingudes en el relat dels altres joves descriuen com a principals motius de vinguda els relacionats amb aspectes estrictament econòmics. Alhora hem destacat també que alguns volien iniciar una nova etapa, afegint diferents vivències a les experimentades fins aleshores al seu país, incloent també la superació de la pobresa. En un altre ordre de factors observats, trobem el paper que van tenir els pares en tot el procés de presa de la decisió i planificació de la vinguda. En dos casos, la família clarament i segons el relat que fa el noi, ha promogut, contribuït i fins i tot pressionat el noi per viatjar, pagant ells part dels trasllats intermedis i fins i tot donant-los diners per mantenir-se llargs períodes de temps, vivint en els ports de la costa marroquina mentre esperaven aconseguir passar la frontera. En el pol contrari, hem detectat en un dels casos com els pares varen arribar a picar el seu fill per no voler quedar-se, ja que contradeïa les seves disposicions sobre el mandat de no deixar el grup familiar. Dos dels joves manifesten que els pares no estaven assabentats dels passos fets pels seus fills ni de les seves intencions de marxar a Europa.

També hem detectat que cada cas comptava amb diferent grau d'acord i desacord, angoixa i motivació per part dels progenitors. Però també és cert que darrere de tots deu joves hi havia una família amb una marcada i clara vinculació amb els nois i que aquesta restava present d'una manera significativa en la seva vida.

Les falses informacions que reben per part d'altres joves que han realitzat ja el camí cap Europa i la força que té la seva voluntat de millorar fan que aquests joves desestimïn qualsevol informació que no estigui en la seva mateixa línia. Existeix una clara voluntat de recerca d'una millora material a qualsevol preu sense voler tenir en compte cap de les conseqüències que se'n poden derivar.

b) Dades sobre la seva arribada estada als centres d'acolliment de la demarcació de Girona:

Volem destacar que les vivències dels nois entrevistats estan marcades per una història prèvia viscuda al seu país d'origen, un procés migratori concret viscut d'una manera diferent per cada un d'ells fins a la seva arribada al sistema de protecció català, com també un moment determinat del funcionament i estructura dels centres que els varen acollir. Així, algunes coses poden ja no ser com ells les varen viure, pel que fa a les condicions de l'emigració, el rellevant del context d'arribada, l'estructura, funcionament i/o formes del tracte rebut pel sistema de protecció. Igualment, les pautes, normatives i personal dels centres d'acollida poden haver canviat molt des del moment de la seva arribada fins a la data d'avui. Considerem que cal recordar també que les descripcions recollides en aquest estudi fan referència a experiències i vivències viscudes fa entre 2 i 5 anys.

En concordança i continuïtat amb alguns dels aspectes analitzats fins ara hem aprofundit en les percepcions, i assoliment de les aspiracions dels entrevistats en el moment d'arribar per primera vegada a Europa. Volem saber com va ser el seu primer contacte amb un sistema social diferent i un context cultural nou. Al preguntar-los com se sentien en arribar i què es van trobar en els primers temps de ser a Catalunya, la gamma de respostes obtingudes és molt extensa i heterogènia. Hem analitzat d'una banda el seu sentir personal i emocional i de l'altra com varen percebre el context que els acollia. Moltes de les qüestions abordades amb aquesta pregunta es relacionen amb les argumentacions donades pels subjectes sobre la valoració general de la seva experiència vivint a Espanya i Catalunya, de manera que la comprensió de les anàlisis es completa amb la seva lectura conjunta entre el "viatge" des de Marroc, Espanya fins arribar a Catalunya i el moment en què ja són acollits i resten durant un temps al recurs a Girona.

Primera fase en què hem recollit des del moment de la sortida del Marroc fins el primer contacte amb els sistemes de protecció de menors en qualsevol part de l'Estat:

Set dels nois varen descriure que havien arribat amagats sota un camió de càrrega. Dos ho van fer en una pastera rescatada per la policia, i un en un vaixell de passatgers, després d'amagar-se dins un vehicle. Nou dels joves manifesten haver tingut contacte amb els serveis d'acollida andalusos abans d'arribar a Catalunya.

El principal record que expressen els nois de la seva arribada és la por i la solitud juntament amb felicitat per haver aconseguit l'objectiu principal. Ho descriuen com una sensació de dualitat o sensació 'agredolça', ja que se sentien especialment sensibles per la llunyania de casa, gairebé des del principi. La majoria de la mostra (set nois) esmenta les sensacions d'alegria i tristesa (solitud, por o altres de caire 'negatiu') experimentades de forma alternativa, barrejades o combinades d'alguna manera. Un noi esmenta clarament les ganes de tornar durant els primers dies. Tres dels nois coincideixen en el fet d'haver experimentat un notable cansament, a més de set, desorientació o confusió durant les fases del viatge i els primers dies;

— [...] I com et senties quan vas arribar? -[...] Em vaig sentir sol, no sé, "què és això", no sabia on anava, "a qui crido", no sabia res. Després vaig començar a buscar la meua vida jo sol. [...] Sí, quan vaig baixar del camió, després no sabia on anar. (S. Z., 19 anys.)

En un altre àmbit, tres diuen que des de l'inici s'han notat diferents a la resta de la gent que anaven trobant. En relació amb això, cinc esmenten que ja durant els primers dies de ser al nostre país van experimentar sentir-se en situació desfavorida, en uns casos conscients de la manca de la família, en altres, de les pèrdues que implicava abandonar el context originari en termes d'haver deixat estudis sense acabar, o visualitzar-se en desavantatge amb la resta de persones amb qui es varen relacionar, per realitzar el seu 'somni', fruit de la pròpia manca de formació o de les poques oportunitats per reprendre els estudis amb facilitat.

Els joves descriuen haver observat molts de contrastos entre l'entorn propi en origen, amb el que es varen trobar aquí. Cinc dels nois venien de pobles petits i no estaven acostumats a determinats ambients que es poden viure en una ciutat. També els ha sobtat l'estat de conservació del mobiliari urbà, els serveis, els transports, els edificis.

Dos d'aquests subjectes han evocat que l'aspecte de la gent era semblant amb el que té la gent al Marroc, com també el comportament social general, és a dir, les interaccions quotidianes que es poden observar essencialment en qualsevol cultura són semblants.

—Com era la gent? -Bé, és que com que no ho entenia, no... et puc explicar... encara que no entenia res, ho veia tot normal. -No entenes res, o els veies normals?

—Sí, ho veia normal encara que no entenia res. [...] Si demanes a algú, t'ajuda..., això mateix. -Això és el que veies normal? Que sí, t'ajudaven...- Sí. Alguns t'ajudaven i alguns no. (O. U., 20 anys.)

Dos dels nois han manifestat que la societat que varen trobar a la seva arribada era molt diferent d'aquella a què estaven acostumats, mentre que vuit dels joves diuen que tot i ser cultures diferents, a la seva arribada van trobar semblances. El mateix contrast podem establir amb tres dels joves que esmenten com a important la diferència en l'aspecte personal extern com una cosa que els va cridar l'atenció.

Altres diferències amb el context marroquí trobades i esmentades com a rellevants es refereixen als codis comunicatius i el llenguatge utilitzat, i igualment, en la religió i en els valors i creences. Quant a aquests últims, tres joves destaquen, per exemple, haver observat una diferència en la liberalitat i relaxació d'algunes normes o el grau de materialisme (més gran aquí que al Marroc), i també, com una diferència cultural interessant i notable, pel que fa a la trobada del plaer i de l'autocontrol en agents externs més que interns del subjecte, per exemple, en estar descrivint la cultura europea:

— [...] Hi ha coses que són legals com l'alcohol i que aquí pots... eh, com es diu?... Pot ser que tinguis l'energia suficient i encara que no beguis, si no beus, no tindràs l'energia, no vas a gaudir; és que depèn del cervell, de la mentalitat de la gent això. No és de la beguda, ni dels porros... és una cosa del cap.

— Per què?

— Perquè el que vius ho vius tu, saps? (O. U., 20 anys.)

Finalment, un altre dels nois especifica una major organització i urbanitat en els aspectes de la vida pública com un contrast notable.

Al marge de les diferències i similituds remarcades com a tals, sis dels joves ens varen destacar el grau de benestar i desenvolupament material, tant de forma generalitzada com en aspectes específics, com, per exemple, en la cura dels drets i l'ajuda prestada als joves en situació de risc i desemparament. En contrapart, el mateix nombre de joves va percebre en la gent determinades actituds o prejudicis, més carregades cap al costat negatiu per la seva condició d'estrangers o marroquins, incloent

la referència a algun episodi viscut com a desatenció o maltractament pels serveis policials o dels de protecció.

Tres dels joves entrevistats assenyalaven les dificultats durant la seva arribada i els problemes trobats en aquell moment. En canvi, set dels nois esmentaven l'ajuda i el suport rebuts de familiars o de la xarxa marroquina que vivia a l'Estat. Ho destacaven com una cosa transcendent. També dos dels nois recordaven amb especial significació l'assistència d'emergència rebuda dels serveis socials de primer acollida en el moment de l'arribada.

Finalment, dos dels nois ens van relatar que la seva percepció del context es corresponia amb la imatge prèvia que s'havien fet en contraposició a dos nois que relataven que es varen trobar davant un "món molt diferent" del que s'havien imaginat.

Respecte de la seva primera experiència amb els serveis de protecció, ens varen descriure una varietat de formes: quatre nois els va agafar la policia en els primers moments de la seva arribada; tres més es van acostar als serveis socials per decisió pròpia, i els altres tres joves van decidir presentar-se davant l'administració a partir del suggeriment de tercers.

De les respostes a aquesta pregunta hem destacat la manca de contacte social i cultural experimentat per aquests joves abans de la seva entrada al sistema de protecció, i que va ser subratllat en diversos casos, fins al punt de passar mesos separats de qualsevol contacte amb la societat d'acollida:

— [...] He passat molts dies al carrer, i dormint, amb fred i molta policia, sempre amb por d'ella, sempre problemes... Quan surto amb els meus amics, sempre tinc (tenia) por que m' enxampin. -Ara també sents això...? -[...] No, ara ja tinc els meus papers, estic tranquil, però abans no, tot aquest temps. Els dos o tres mesos que estava [de centre en centre, sense haver encara entrat definitivament al de Girona], sempre tenia por, i sí, sempre amb ells [només amb els marroquins que anava coneixent en les estades]. (H. Z., 18 anys.)

En el mateix sentit, tres nois esmenten clarament l'oportunitat que va representar per a ells la seva aproximació al centre d'acollida com a sortida a la seva realitat, molt desfavorida tant en els aspectes materials com socialment.

De manera més general, en exposar i contrastar què era el que ells s'ha-

vien imaginat sobre si mateixos i el context que esperaven trobar abans de venir, destaca la freqüent menció i evocació del fet que no s'imaginaven realment el que es trobarien.

Algunes de les sensacions o situacions en què es van veure embolicats a l'inici no van canviar amb el pas del temps, fins i tot després d'un temps d'estada en els centres d'acollida.

Segona Fase: Estada al sistema de protecció en recursos de la demarcació de Girona.

Hem recollit l'opinió dels nois en relació amb la percepció i l'avaluació de la seva estada al sistema de protecció de Girona, d'una manera general, atès que la major part de les seves vivències havien tingut lloc específicament als centres gironins. El que hem analitzat ha estat el fenomen d'integració global a la nova situació durant la seva estada a aquests recursos i com ara després d'un temps valoren l'atenció i les prestacions que varen tenir mentre hi restaven acollits.

L'organització bàsica de les seves experiències es va realitzar tenint com a base la valoració bona o dolenta d'aquestes vivències. De manera subjacent als arguments donats pels nois davant la pregunta de Com ha estat la teva experiència vivint aquí? En aquells aspectes que relataven d'una manera positiva vam preguntar per la part negativa que podia tenir i també a la inversa, per tal d'obtenir una visió de 360° amb més matisos. Vàrem recollir una gran diversitat d'experiències i de valoracions, amb una major quantitat i varietat d'aspectes valorats positivament pels nois.

I. Aspectes de valoració positiva: Una de les principals consideracions que els nois van destacar favorablement va ser l'estada, en concret sis d'ells, era trobar-se en una bona situació general, en alguns casos, comparant-la amb la viscuda al Marroc. També sis dels nois fan referència al fet que han estat afortunats per l'oportunitat de trobar un lloc on els han ajudat a ser independents, emancipar-se o tan sols el fet d'ajudar-los a trobar una feina. Des d'aquest punt de vista, aquesta valoració seria aplicable a la totalitat de la mostra, ja que tots comparteixen haver rebut atenció, instrucció i l'oportunitat de treballar. Un dels entrevistats va esmentar en la seva valoració que si es comparava amb la situació que tindria en aquests moments al seu país, algunes coses li semblaven millor aquí però que tot i estar bé creia que se sentiria millor estant allà o bé que li agradava més com funcionaven certes coses al Marroc.

Una altra consideració que els joves varen valorar molt positivament van ser els aprenentatges que els ha ofert l'experiència d'haver emigrat (cinc casos). Des dels referits als estudis que han cursat en els centres d'acollida, l'experiència de conèixer altres cultures i conviure amb altres tipus de persones, fins als que han resultat crucials per al seu creixement i maduresa personal.

— Com sents que ha estat la teva experiència vivint aquí a Espanya i a Catalunya? En general. -M'ha anat... d'una banda bé, perquè he après moltes coses que no sabia, per exemple, he conegut altres cultures, i he passat per alguns moments que són dolents, i bons [altres], que em fan créixer, saps? I sobretot he après coses: conviure en un altre país, tenir paciència, estudiar, conviure amb altra gent... (S. Z., 19 anys.)

Considerem que aquestes vivències han estat elements de desenvolupament per a aquests joves, en el seu camí a l'adultesa. A més a més, set dels nois han esmentat l'ajuda rebuda als centres gironins, en què han estat, com a determinant en qualificar de manera profitosa la seva residència al país. Cal destacar també que quatre d'aquests nois valoren que han pogut fer realitat els seus objectius inicials gràcies a la tasca desenvolupada pels educadors d'aquests centres.

Altres mencions que vàrem considerar interessants sobre el que havia contribuït al benestar experimentat han estat les relacions tingudes dins d'aquests centres, com també amb els seus connacionals, factor de suport determinant sobretot en les fases prèvies a l'arribada a Catalunya.

II. Aspectes de valoració negativa: En contrast amb el que hem descrit sobre la realització de les metes gràcies a l'estada als centres gironins, alguns dels nois varen argumentar que no haver aconseguit el que es plantejaven inicialment ha estat el més dolent de la seva experiència en general, però en tots els casos ho varen ressaltar sobretot pel temps previ al seu ingrés al sistema de protecció, o per qüestions no relacionades amb la seva estada. Quan vàrem analitzar les respostes i observar les seves relacions amb el que esmentaven per les experiències viscudes prèviament a l'ingrés, molts coincideixen a haver tingut poc o gens de suport anteriorment a la seva entrada en la xarxa de centres de Girona. Tres nois que van estar en centres d'altres comunitats van fugir-ne de la majoria, i van explicar haver-hi passat males experiències, problemes greus en la convivència i per a l'assoliment dels seus objectius. Sis dels nois ens varen comentar al llarg de l'entrevista que durant la seva estada als centres de protecció gironins, a part del que el mateix centre els ofería es varen trobar en situacions paral·leles que els van condi-

onar, com va ser la resposta que tenien de la gent del carrer quan s'hi relacionaven, els problemes amb la policia, la dificultat permanent per aconseguir qualsevol cosa que volien, els problemes per poder tenir accés a una feina, l'escassetat de mitjans o recursos en qualsevol sentit per assolir els seus objectius:

— I quines coses dolentes t'han passat, o no t'han agradat? -Coses dolentes que em van passar aquí... no sé, de vegades m'he quedat sense res, tirat, sense diners, sense família, i m'he hagut de buscar la vida, he tingut coses dolentes de... [...] quan vaig arribar aquí a Catalunya amb un amic del meu pare, i no hi havia manera d'aconseguir feina i res, jo me'n vaig anar a la comissaria; em vaig presentar jo sol, vaig dir que no tinc família, que no tinc res ni on dormir, vaig explicar que estava amb un familiar i tal i qual, després em van portar al centre.

— I al centre d'aquí a Girona, com va ser?

— Aquí em va anar bé, molt bé, perquè he après moltes coses; he après [...]. (S. Z., 19 anys.)

Tres dels nois esmenten com a negatives algunes situacions viscudes en els centres de Girona, en concret es queixen d'una normativa molt estricta que no els permetia tenir llibertat per fer el que ells creien que era la millor solució per arreglar els seus problemes. També en tres dels casos es queixen que no van rebre prou ajuda del centre per poder arreglar la seva situació documental i varen haver d'esperar molt per obtenir el que altres companys seus havien aconseguit més fàcilment.

Una altra qüestió relacionada amb les dificultats i els problemes, contínuament percebuda i esmentada per la meitat de la mostra (cinc joves) com a raó de malestar, és trobar-se en situació de desavantatge respecte d'altres nois que feia més que estaven aquí que ells. A més van manifestar que alguns dels seus compatriotes no els varen ajudar quan ho podien haver fet.

També cinc dels nois relataven haver sentit manca d'afecte per part dels professionals i de l'entorn social quan van arribar, a més de la solitud o els sentiments de nostàlgia i algunes pors respecte a les condicions de la seva estada.

A mesura que els joves han anat assolint objectius que tenien preestablerts han anat millorant la visió pel que fa a l'atenció que varen rebre als centres. Fonamentalment del negatiu cap al positiu, gràcies a les consecucions que s'anaven aconseguint. Aquest canvi es va donar de manera molt intensa des de la sortida del seu país fins al seu in-

grés als Centres d'Acollida de Girona, i de manera més pausada a partir d'aquest ingrés:

— De tot això que m'has explicat, fins que vas arribar aquí a Girona, com et sents? Com ha estat la teva experiència vivint aquí?: Per exemple, si arribo i et pregunto: "tot aquest temps, com t'ha anat?", Què diries? —La veritat és que ha estat... com quan entres a un treball, no? Si no saps de què va, vas aprenent i després tindràs unes experiències; ha estat una cosa semblant. Quan vaig entrar aquí, no sabia com és la vida, i si algú ara em pregunta què és la vida, ja sé què és, he passat moltes coses. [...]. (H. Z., 18 anys.)

En la seva mirada retrospectiva tots els joves consideren rellevant la seva estada als recursos de protecció catalans i intensament als de Girona. Tots ells manifesten haver experimentat d'una manera clara fortes ganes de quedar-se a partir de la seva estada als centres de Girona.

Com a conclusió d'aquest apartat de resultats cal destacar la coincidència a determinar que el sistema d'acollida de les comarques de Girona els ha proporcionat, en comparació al que han percebut dels serveis de la resta de l'Estat una millor atenció general. Tot i això, des del primer moment d'arribar al sistema han valorat que estaven en desavantatge amb els seus companys tant de recurs com de procedència. Es varen trobar en un entorn general millor que el que tenien al seu país, però percebien una gran distància cultural amb la gent que els envoltava a escala de societat.

c) Valoració del recurs amb posterioritat a la seva estada:

Tres dels joves han manifestat que durant la seva estada als centres de Girona varen modificar parcialment els seus objectius inicials, en part per fer-los més assolibles o d'acord amb la situació que els envoltava. L'afrontament d'aquet fet ha constituït una experiència que ha ajudat també a millorar la seva concepció del sistema de protecció que els atenia.

Durant les entrevistes vàrem recollir que els nois tendien a circumscriure molt les respostes a l'assoliment de les seves metes sense grans aprofundiments. En preguntar-los si el fet d'haver estat als centres els havia "donat alguna cosa" i si havien "complert algun objectiu" estant allà les respostes eren molt generals. Per això, durant les entrevistes vam tractar d'ampliar l'àmbit o la riquesa de les respostes afegint si havien rebut alguna cosa més o en altres terrenys, en cas de no dir-ho espontàniament o en els seus primers comentaris.

De forma general tots deu joves consideren que amb la seva estada al servei de protecció de Girona va millorar molt la seva autonomia, entesa en aquest context com la capacitat d'autodeterminació i autogestió en general. Aquests èxits són valorats d'acord amb el compliment dels objectius inicials marcats pels joves en el moment d'arribar.

I. Objectius assolits: Respecte de les fites aconseguides gràcies a l'estada, tenim que el 100% coincideixen a esmentar categòricament l'obtenció de la seva residència legal com primordial objectiu aconseguit.

També la satisfacció de necessitats, en la concepció més àmplia del terme, va ser manifestada per sis dels nois. Enumerar des de les més bàsiques (Maslow, 1991), relacionades amb la supervivència (aliment, protecció, salut, etc.), fins a les de filiació i afecte, o la seva voluntat de trobar una feina, satisfeta a partir de l'ajuda dels serveis.

Igualment, tots van fer esment dels nous aprenentatges i de la formació orientada al futur desenvolupament laboral que esperaven obtenir, rebuda mitjançant els cursos sobre oficis variats i altres àrees durant la seva estada.

II. Nous desenvolupaments: Entres aquests vàrem recollir que els nois no tenien entre els seus objectius principals, previs a la vinguda, l'aprenentatge de l'idioma (català) ni tampoc la millora de les habilitats de lecto-escritura com a tals. No obstant això, tots ells reconeixen amb el pas del temps que aquesta qüestió ha estat la més important rebuda durant la seva estada. De les seves explicacions hem pogut recollir que aquests coneixements i aprenentatges es va anar constituint per necessitat, ja que els permetien indirectament assolir en part els seus objectius. Varen adonar-se de la dificultat que tindrien per aconseguir qualsevol cosa si no tenien un bon coneixement de la llengua. Fins i tot tres nois segueixen inserits actualment en cursos de català per a adults.

L'aprenentatge de l'idioma va ser un factor clau en el seu procés d'integració i també de normalització, assumpte especificat per diversos dels entrevistats com assoliment a partir de la seva acollida al context de protecció, no premeditat, excepte per un d'ells:

— [...] Què més volies fer, aprendre o viure aquí quan vas venir? -També la cultura, quan vaig arribar a viure aquí volia saber com és, i la gent, i com... I l'idioma, que no sabia res, volia saber, i vaig estudiar, és clar; em van ensenyar a poc a poc. (A. A., 19 anys.)

Els hàbits, pautes i normes adaptats als costums catalans varen ser un altre dels aspectes que els joves han destacat com a aportacions fetes des dels centres d'acolliment, segons gairebé tots els nois (nou de deu), una qüestió significativa i d'adaptació sobretot per a aquells que venien de contextos on aquest tipus de qüestions no estaven presents. També nou dels nois descriuen aquest fet com a clau en el seu procés de normalització dins Catalunya.

Una altra cosa que han reconegut entre les adquisicions fetes durant la seva estada als centres ha estat haver desenvolupat certes habilitats de convivència, com ara el respecte, saber compartir o aprendre com tractar la gent, sobretot l'externa al recurs.

— [...] I el que aprenia en els centres, diguem, compartir coses amb els teus amics..., eh, saber reaccionar quan tens un problema. Tot això [...] -I era una cosa important per a tu? — Sí, és important, és clar... perquè jo abans no vivia amb altra gent de fora d'un altre país, i... compartir les teves coses, jo no en sabia, o quan tens un problema saps com solucionar-ho, per això em va fer bé estar al centre; perquè abans al Marroc, comences a parlar o discutir i et baralles, perquè no... -... Ah, sí? Per què? — Perquè... no sé, no... perquè és així... — Així és com es relaciona la gent...? — Per exemple, si tenim un problema entre nosaltres, després ens barallem, no sé, amb les mans, amb el que sigui. A mi em van ensenyar, al centre d'acollida, com respondre, com acceptar alguna cosa que no t'agrada... — Com parles tu, per exemple, si parles d'una altra manera; com ara jo agafo el meu tom, com solucionar un problema que tinguem entre nosaltres, el respecte; tot això. — Això ho havies pensat abans d'estar en el centre, o ho vas descobrir aquí?... -Ni idea, ni idea, ho vaig descobrir aquí... (S. Z., 19 anys.)

Segons tres dels joves entrevistats, també el desenvolupament gradual de l'autocontrol, la presa de responsabilitats i la independència envers els propis actes es va donar gràcies a la intervenció educativa rebuda durant la seva estada als serveis de protecció. Segons els mateixos joves, varen poder aprendre a gestionar les emocions, ser conseqüents o acceptar la normativa vigent pautada per la societat que els acollia.

També durant el seu relat han destacat molt, dins dels aprenentatges adquirits, el valor de l'esport; sis d'ells citen les activitats esportives i de lleure, ja sigui en el marc del recurs d'acollida com en activitats externes, com una part important del seu procés d'aprenentatge i integració a Catalunya.

III. Canvi d'objectius durant l'estada: El conjunt de respostes rebudes es concentraven al voltant d'una modificació i certa 'ampliació' dels seus objectius, més que un canvi de fons. Les finalitats originals de satisfer les seves necessitats, aconseguir la residència, formació per al treball, i finalment tenir-lo, es van alterar poc en essència, el canvi es va donar en la forma, temps i complexitat per arribar-hi, reconeixent així les dificultats amb què inicialment no comptaven i la necessitat d'adaptar les seves expectatives a una realitat molt distant de la que ells varen imaginar en el moment de la seva vinguda a Catalunya. Davant la novetat de les vivències i experiències amb què es varen enfrontar durant el procés migratori, la nova realitat a partir del moment de la seva acollida en un context de protecció els va permetre i obligar alhora a mirar les coses de manera diferent. Entenent per coses: els objectius que s'havien marcat, la seva actitud personal envers l'assoliment d'aquests reptes, un coneixement millor del país que els acollida i un aclariment quant a tasques que cal desenvolupar i assolir i temps per fer-ho. Les expectatives inicials i que generen la seva sortida del Marroc no canvien:

— [...] Durant la teva estada als centres, va canviar alguna cosa de les que volies abans d'arribar, o vas seguir volent el mateix, volies més o menys coses...? —No, és que quan estàs en un lloc i no saps res, només tu et comences a imaginar certes coses, i quan entres en un centre i comences a fer alguna cosa, i veus el que és en realitat, sempre ho trobaràs tot diferent. Per exemple, és com si estaves somiant i quan et despertes, trobaràs una realitat; has de veure-la així, tal com és. (O. U., 20 anys.)

El temps d'estada en un recurs de protecció, segons ens descriuen els joves, per si mateix genera un efecte de transformació i evolució dels joves d'una manera més global. D'una banda els nois han d'enfrontar-se a un missatge de dificultat per assolir els seus objectius que en el moment de la sortida del seu país no tenien. Conseqüentment, passen per un moment de frustració i d'enuig vers aquest fet i no el volen acceptar com a veritable. Així s'inicia un treball intern perquè les seves percepcions de dificultat o fins i tot d'impossibilitat per aconseguir allò s'equilibrin amb la voluntat de seguir treballant per assolir-ho, d'una manera més adequada al model que els proposen els centres. Durant aquest procés, els joves també descriuen com el temps que ells pensaven que trigarien a aconseguir arribar a tenir allò desitjat i la realitat que des dels centres se'ls planteja els genera un gran neguit.

Hi ha dos joves que manifesten que tot i el seu pas pels centres, en cap cas no es varen modificar les seves fites originals, diuen que no va can-

viar el fet de passar pel centre en relació amb els objectius que s'havien marcat en sortir del Marroc.

Hem volgut destacar que més enllà del que puguem comprovar que els centres els varen proporcionar o no, hem cregut que el que era veritablement interessant per a aquest treball era l'anàlisi o el detall d'allò que ells han percebut com a important per a la consecució del seu projecte migratori. Ens semblava que justament l'origen de les divergències entre el que ells pensaven que necessitaven i els criteris que utilitzen els centres de protecció per l'aplicació dels programes educatius, recau en un tema de percepció del que es dona i el que es rep.

Durant aquesta anàlisi de les entrevistes, en tot moment ens estem movent entre els seus pensaments llavors (quan eren als centres) i els que tenen ara. Aquests últims són els que ens han interessat especialment, encara que per poder comparar amb especificitat el que els ha semblat bé o malament de la seva estada i del funcionament dels centres, ens ha calgut moure'ns entre els dos moments, abans (durant la seva estada al Centre) i ara amb la valoració que en tenen al cap d'un temps de no ser-hi.

Hem volgut analitzar el nivell de satisfacció de la seva estada als centres, en general percebut pels nois, i els components o justificacions donats per fer aquesta valoració. En aquest apartat només esmentem aquelles qüestions que van constituir les raons de satisfacció. La insatisfacció o malestar s'aborden en conjunt amb les expectatives diferents de l'estada, atesa la proximitat temàtica de les dues qüestions, observada al llarg de l'anàlisi. Aquí hem analitzat les categories relacionades amb el malestar i les que durant la seva estada al centre varen ser percebudes gens satisfactòriament, però amb el pas del temps ara es veuen diferents.

En aquesta anàlisi es parteix de l'assumpció que el compliment de la majoria d'edat, l'autonomia material i funcional i la sortida dels centres d'acollida modifiquen, de manera substancial, no solament la forma de vida dels nois, sinó la seva visió i interpretació de les coses, com també el seu autoconcepte.

Davant la pregunta feta als nois sobre si ha canviat alguna cosa en la seva vida des de la sortida dels centres i de com és la seva situació present, apareixen diversos temes repetits. Sis dels nois manifesten que viure les coses directament et fa adonar que el que et deien en el centre era cert. Tot i això, tots els joves han compartit en les seves reflexions

L'ambivalència entre les dificultats que saben que es trobaran per assolir els seus objectius i la facilitat amb què creuen que les superaran gràcies a la seva convicció per aconseguir-ho. Aquest fet és el que segons ens expliquen genera més desconfiança en les consignes que els donen des dels centres. Els joves, com ja hem descrit en apartats anteriors, desconfien dels missatges sobre les dificultats amb què es trobaran que els donen els seus compatriotes que ja estan en millor situació que ells aquí. Manifesten que si aquells nois ho han aconseguit ells també volen fer-ho. Alhora desconfien del missatge que els dona el centre, ja que creuen que volen desanimar-los per no aconseguir els seus objectius inicials, de la mateixa manera que també ho han fet els altres joves. En això han coincidit tots els nois quan han manifestat que no canvien els seus objectius inicials, tan sols els adapten a les condicions que es troben en cada moment. Certament, ja han indicat que el coneixement del context d'acollida, l'idioma, les orientacions dels professionals i el suport rebut o no dels familiars fan que els seus objectius es vagin modelant i alineant-se pel que fa a temps i intensitat amb les seves expectatives.

La valoració que fan els joves amb posterioritat a la seva estada al recurs és favorable en la mesura que els seus objectius inicials a la sortida del seu país s'han assolit. Per això l'obtenció de la residència a Catalunya és l'eix principal a tenir en compte. Tot el que ells fan ho centralitzen vers aquest objectiu. Col·lateralment i només quan aquest objectiu s'ha acomplert, valoren la formació, escolarització i socialització que el recurs els ha facilitat.

Discussió dels resultats

La nostra recerca es planteja a partir de la meva experiència personal en l'àmbit de la protecció a la infància. Durant la meva tasca laboral, detecto com els educadors socials que treballen amb joves immigrants no acompanyats manifesten greus dificultats per assolir els objectius que es plantegen.

Quan requereixo als educadors que m'expliquin quines són aquestes dificultats manifesten que tenen problemes per tal que els joves acceptin la normativa, es mostren molt exigents en les seves demandes, no accepten participar en determinades activitats formatives i tenen dificultats en la relació amb els iguals entre d'altres punts que destaquen.

Aquest fet contrasta amb els resultats que presenta Quiroga, V. (2009) en què descriu la valoració que fan els joves dels recursos d'acollida de Barcelona. Aquest estudi mostra com els joves es queixen de la sobreocupació de les places i una gran percepció de "perdre el temps", segons descriu en el seu treball, els joves manifesten que al Centre "només es dorm i menja". També descriuen males condicions en les infraestructures i conflictes tant entre els mateixos interns i els interns i els educadors.

Quan el mateix informe descriu els serveis de Girona, no hi aprofundeix. Es limita a reflectir les enquestes de satisfacció internes que elaboren els diferents recursos i no apareix la valoració directa dels joves.

En els treballs actuals d'altres autors, no hem trobat dades relacionades estrictament amb els serveis d'acollida de Girona i cap quadre comparatiu pel que fa a valoració dels serveis per part dels mateixos joves usuaris on s'especifiquin dades de les comarques de Girona.

Hem fet recerca en la documentació generada des de L'Àrea de Suport a Joves Tutelats i Extutelats (ASJTET). Es tracta d'una unitat que s'encarrega d'intervenir en l'accés als recursos i serveis per a persones joves tutelades, extutelades i amb dificultats socials que ho demanen. És a dir, és l'organisme que cerca la solució per cobrir les necessitats de cada jove, valorant a quins programes es poden adscriure o si necessiten un altre tipus addicional de suport.

L'atenció que l'ASJTET dóna als joves és individualitzada, per mitjà de professionals que els informen, orienten, acompanyen, assessoren i formen. L'ASJTET s'adreça a nois i noies, entre setze i vint-i-un anys. Segons dades de la mateixa ASJTET, durant el trienni 2007-2009 el perfil de jove atès ha estat d'entre 16 i 18 anys (57,3%) i nacionalitat estrangera (51,5%). Gran part d'aquest joves que s'atenen són immigrants marroquins no acompanyats. Quan fem recerca entorn a les dades de Girona, sí que trobem dades entorn al que es realitza però no sobre la valoració que fan aquests joves dels serveis rebuts per part dels recursos residencials.

El fet que les comarques de Girona no es disposi de dades d'avaluació específiques ho atribuïm a que l'atenció a aquest tipus de joves es desenvolupa majoritàriament a les comarques de Barcelona. Tot i això, les dades extretes de la memòria anual que realitza la DGAIA (2009) destaca que Girona ocupa el segon en nombre de casos de menors no acompanyats detectats, per sobre de la resta de demarcacions de Catalunya.

Comas, M. (2005) recull les percepcions que els joves immigrants tenen dels serveis pels quals han passat durant el seu procés d'estada a Catalunya. Cap dels 19 entrevistats al seu estudi no ha passat per un dels serveis de la demarcació de Girona. Hi destaca una tensió clara entre el que és desitjable i el que és possible; entre el que seria coherent per al projecte educatiu de cada noi i el que finalment pot fer-se adaptant-se als recursos existents, els constreïments legals i la realitat del mercat laboral.

Basant-nos en tot això vàrem marcar els objectius de la present recerca. Dins l'apartat en què preteníem conèixer les percepcions i avaluacions relatives a la seva experiència migratòria, esperàvem trobar un desajustament entre la imatge que els joves es creen en el seu país d'origen i la que es troben en la realitat. Aquest fet ha quedat confirmat al llarg de les entrevistes. Segueix existint una idealització de les condicions de vida europees, tot i que les informacions que hi arribin ho desmenteixin. Aquest fet ha estat també recollit de la mateixa manera pels diferents treballs consultats, Quiroga (2003) (2005) (2009), Pérez (2007) i Comas (2005).

De les entrevistes amb els joves hem identificat que quan els nois es plantegen venir, ho fan basant-se en el cúmul d'idees que ja hem descrit al principi i que ells mateixos s'han generat sobre la situació social de benestar que es trobaran i, sigui per tornar en el futur o no, delimiten els seus objectius de vinguda amb la finalitat de consecució de béns materials mitjançant el treball.

També s'ha donat la confirmació en l'aspecte de la tria de la comunicat on el jove va. Durant les entrevistes hem plantejat com realitzen aquesta tria. Quiroga (2009) apunta que la informació que tenen els joves del marc legal incideix clarament en el territori a què volen anar. Un dels joves entrevistats tenia un coneixement a través d'Internet de la zona on volia anar. Aquest fet manté discordança amb l'ús que fan de la informació. També hem destacat de les entrevistes amb els joves que tot i les informacions contràries o que desaconsellen el fet migratori posen per sobre la seva voluntat d'accedir a tot allò que també a través dels mitjans de comunicació veuen que altres hi poden accedir.

Les percepcions que ens han relatat els joves entorn als fets que han viscut fins la seva arribada a Catalunya, tot i tenir un elevat contingut de dificultat, resten en un segon terme davant el fet d'haver-ho aconseguit i sobretot la possibilitat d'assolir les fites que s'havien marcat en l'inici del seu procés migratori.

Quant a l'aprofundiment a les percepcions i avaluació del sistema de protecció social a la infància a Girona hem detectat certes diferències respecte a altres estudis semblants. Comas (2005) i Quiroga (2009) plantegen mala valoració de les infraestructures i queixes entorn a la sobreocupació de places que no han sortit en cap de les entrevistes plantejades. Tampoc han sorgit males valoracions quant a la no realització d'activitats als recursos d'acollida. En aquest sentit la valoració que en fan els joves és al contrari. Destaquen la formació i les activitats que hi han desenvolupat com a part important. Cinc dels joves entrevistats (50%) creuen que el que varen aprendre al centre els ha resultat important per poder arribar a la seva situació actual.

Sí que han aparegut temes con la convivència amb els altres joves i també la relació amb els educadors. La queixa que fan sobre l'excessiva rigidesa de la normativa coincideix amb dades trobades també a Comas (2005) i Quiroga (2009)

Destaquen també, de la mateixa manera que tots els estudis consultats, la dificultat manifestada per tots ells per aconseguir la legalització de la seva situació administrativa.

Un fet que no havíem considerat en el plantejament de la recerca i que no hem trobat recollit en altres treballs consultats és la valoració per part dels joves que es troben en inferioritat de condicions que la resta de companys. Aquesta percepció ha estat present en cinc de les entrevistes fetes. Atribueixen als seus companys no voler ajudar-los durant la seva estada al

nostre país, en contra de la bona valoració que en tenen d'aquesta ajuda quan es dona amb anterioritat a la seva arribada a Girona.

També valoren que els educadors no són suficientment eficients per poder resoldre les seves demandes, sobretot les vinculades a ocupació i legalització.

També destacar que durant el seu procés d'acollida cinc dels joves han sentit manca d'afecte. Aquest aspecte, presentat en aquests mateixos termes, tampoc l'hem trobat específicament en cap dels estudis consultats.

La qualitat bona o dolenta de l'estada i el seu benestar general estan fortament determinats per les oportunitats que els presten els recursos d'acollida. La seva valoració està molt influïda per la percepció de benestar personal procedent de les condicions percebudes durant la seva estada als centres d'infants i les facilitats que aquests espais presten per a la consecució de les seves metes, però també per al seu desenvolupament com adolescents en general.

Pel que fa a aquesta estada, la valoració que en fan els joves està relacionada directament amb la realització i consecució dels seus objectius, i també amb la percepció en relació als nous elements d'integració cultural i àmbits de desenvolupament assolits en el seu camí cap a la vida adulta. No obstant això, no hem pogut precisar exactament quins són aquests àmbits o valors assolits.

All llarg de les entrevistes, els joves han considerat rellevant fer esment de certa conflictivitat i tensió, entre les seves expectatives i la resposta rebuda dins les institucions que els han atès, com també des de l'administració protectora. Això ens permet obrir una via per explorar sobre si el fet que els centres semblen no 'complir' sempre a donar o assegurar allò que els nois pensen que seria el necessari en el moment de sortir, o la manera en què ho pressuposen, sobretot pel que fa a trobar una feina estable o de llarga durada, amb certesa i seguretat. Durant les entrevistes amb els joves ha aparegut que tot i que no menyspreen el bo que la programació dels centres té, estan a disgust perquè perceben que no s'alinea amb els objectius que tenien en arribar, els quals es modifiquen poc durant la seva estada, i mentre no estiguin enfocats i orientats a resoldre directament i automàticament una necessitat urgent.

Altres elements que incideixen en el seu grau de benestar són les interaccions dia a dia amb el personal i educadors que els atenen, que

tindrien un complex caràcter d'enfrontament entre les expectatives de comportament i les normatives dels centres, amb diferent resposta o compliment per part dels joves. De fet, com abans hem comentat, aquests enfrontaments i tensions que alguns nois i treballadors solen esmentar com els que alteren el funcionament dels serveis, són alguns dels elements principals que han motivat aquesta investigació.

Durant les entrevistes ens han descrit que haurien estat disposats a tolerar la situació de desprotecció i viure fins i tot en situació de mendicitat fins regularitzar la seva situació, disposats també a allargar-ho més enllà del compliment de la majoria d'edat. En cap dels casos els joves havien considerat la possibilitat de tornar al Marroc sense haver assolit els seus objectius inicials.

Respecte de relacionar totes aquestes percepcions i avaluacions amb el seu benestar subjectiu actual, el que hem detectat és que després de la seva estada al sistema de protecció canvia el seu posicionament, que s'adapta.

La valoració retrospectiva de l'atenció rebuda millora sobretot en els joves que han assolit més èxit. Cinc dels nois ens han destacat que aprenentatges que no valoraven durant la seva estada als recursos d'acollida, ara un cop estan vivint de manera autònoma, els valoren molt més. En aquest mateix sentit, i coincidint amb els dos joves que han estat més de sis mesos en programes d'emancipació abans de la majoria d'edat, descriuen aquella etapa com a molt bona i estretament relacionada amb l'assoliment dels seus objectius d'autonomia. Valoren que els aprenentatges de la vida quotidiana que varen rebre els han ajudat a poder desenvolupar-se millor.

També aspectes com el coneixement de la llengua i de l'entorn sociocultural que en el moment de l'arribada no els interessaven, ara, el coneixement que en tenen, els ha facilitat un millor assoliment dels seus objectius inicials.

Retrospectivament tots deu joves coincideixen a valorar que la seva estada al sistema de protecció de Girona va fer que milloressin la seva capacitat d'autogestió en general. No coincideix aquesta dada amb els estudis consultats, en els quals a cap d'ells s'arriba a aquestes quotes de satisfacció del servei rebut.

Línies de futura recerca

El desenvolupament de l'estudi que hem presentat ens ha permès acotar com unes motivacions generades en el moment inicial de la decisió de començar el procés migratori no canvien, tot i les dificultats trobades en el camí. La percepció que tenen els joves del sistema d'acollida no es correspon amb el que ells esperaven. Tampoc ho fa amb les expectatives que ells han generat en el moment de la seva marxa. Tot i això, tots els joves (deu) manifesten la voluntat que sigui el sistema d'acollida el que canviï en lloc de modificar ells les expectatives dipositades en aquest sistema.

Aquesta voluntat de no voler renunciar als objectius que s'havien marcat inicialment genera la percepció en els joves que no obtindran el benestar personal que venien a buscar atès que el sistema que els acull ho fa atenent les seves necessitats assistencials: allotjament, alimentació i educatives. El fet posar en joc un sistema de protecció en lloc d'un sistema d'atenció i suport fa que el posicionament del professional es distanciï del posicionament esperat pel jove. Manifesten que no vénen al nostre país per ser cuidats, sinó que esperen ajuda per aconseguir les seves expectatives d'èxit migratori: aconseguir permís d'estada al país, allotjament i treball. Volen respostes a allò que els va fer marxar del seu país en lloc de respostes per l'estat o el moment en què es troben quan són detectats per la xarxa de protecció.

En aquesta via es poden obrir possibles línies de recerca entorn al disseny del funcionament dels mateixos centres receptors quant a l'adaptació de les seves dinàmiques i serveis a les expectatives i percepcions dels joves.

També ens obre la porta a un canvi de model d'intervenció amb aquest col·lectiu passant de la protecció a l'acompanyament i de l'atenció a la facilitació de recursos que responguin al model esperat per ells.

D'altra banda, tenim el col·lectiu d'educadors i educadores que diàriament treballen amb aquests joves. Se'ns obren futures vies de recerca per avançar en el model d'intervenció i potenciar programes específics que identifiquin els objectius a treballar individualment amb els joves. Més adequats i contextualitzats a la realitat de les expectatives que hem descrit que presenten aquests joves.

A més volem també incidir en la tasca que es realitza des de l'ASJTET. Com ja hem indicat tot i que dins el 51,5% dels joves que atenen estan entre els 16 i els 21 anys, en revisar les dades de Girona, gran part de la intervenció es fa en franges d'edat molt properes als 18 anys. Plantegem com a possible via de recerca el fet d'avançar la intervenció de l'ASJTET en coordinació amb els equips que treballen amb els joves immigrants no acompanyats per tal que les seves intervencions es puguin fer fora del context residencial o d'acollida imprimint aspectes molt més de suport, acompanyament i seguiment i deixant de banda la part assistencial per centrar-se en la vessant educativa-formativa dels joves. En aquesta línia de recerca caldria establir els punts de trobada entre les expectatives dels joves i les tasques socioeducatives que es poden desenvolupar des de l'Àrea, dins un context no tant de protecció com d'acompanyament i suport, que és el que hem detectat que demanden els joves.

Referències bibliogràfiques

ARNETT, J. J. (2004). EMERGING ADULTHOOD: THE WINDING ROAD FROM THE LATE TEENS THROUGH THE TWENTIES. NUEVA YORK: OXFORD UNIVERSITY PRESS.

CASAS, F. (2010). INDICADORES SOCIALES SUBJETIVOS Y BIENESTAR EN LA INFANCIA Y ADOLESCENCIA. UNICEF (2010).

COMAS, M.; QUIROGA, V. (2005). MENORS QUE EMIGREN SOLS DEL MARROC A CATALUNYA. EDITORIAL MEDITERRÀNIA.

MASLOW, A. H. (1991). MOTIVACIÓN Y PERSONALIDAD, MADRID: EDICIONES DÍAZ DE SANTOS.

MOYA, D. (2007). "EL TRACTAMENT DELS MENORS SENSE REFERENTS FAMILIARS A CATALUNYA: RÈGIM NORMATIU, JURISPRUDÈNCIA DESTACADA I NOVES TENDÈNCIES". EN L'ESTAT DE LA IMMIGRACIÓ A CATALUNYA. ANUARI 2007 (PÀG. 415-447). BARCELONA: OBSERVATORI DE LA IMMIGRACIÓ A CATALUNYA.

PÉREZ, P. (2007). "DE NÁUFRAGOS Y NAVEGANTES: LOS MENORES Y JÓVENES NO ACOMPAÑADOS". PUNTOS DE VISTA, 10: JUVENTUD E INMIGRACIÓN. MADRID: OBSERVATORIO DE LAS MIGRACIONES Y DE LA CONVIVENCIA INTERCULTURAL.

PRIETO, R. (2006). INFANCIA EN RIESGO, UNA MÁQUINA PARADOJAL. LA CONSTRUCCIÓN SEMIÓTICOMATERIAL DE LA INFANCIA EN RIESGO EN CATALUÑA. ATHENEA DIGITAL, 10.

QUIROGA, V. (2002). ATENCIÓ ALS MENORS IMMIGRATS: COL-LABORACIÓ CATALUNYA-MARROC: BARCELONA: FUNDACIÓ JAUME BOFILL, COL·LECCIÓ FINESTRA OBERTA, 26.

QUIROGA, V. (2003). ELS PETITS HARRAGA. MENORS IMMIGRATS NO ACOMPANYATS D'ORIGEN MARROQUÍ A CATALUNYA. TESI DOCTORAL. TARRAGONA: UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI.

QUIROGA, V.; ALONSO, A.; ARMENGOL, C. (2005). "RUTAS DE LOS PEQUEÑOS SUEÑOS. MENORES MIGRANTES NO ACOMPAÑADOS EN EUROPA". BARCELONA: FUNDACIÓ PERE TARRÉS - UNIVERSITAT RAMON LLULL.

QUIROGA, V.; ALONSO, A.; SÒRIA, M. (2009). "SOMNIS DE BUTXACA. NOIS I NOIES MENORS IMMIGRANTS NO ACOMPANYATS A CATALUNYA". FUNDACIÓ JAUME BOFILL.

SENOVILLA, D. (2007). SITUACIÓN Y TRATAMIENTO DE LOS MENORES EXTRANJEROS NO ACOMPAÑADOS EN EUROPA. OBSERVATORIO INTERNACIONAL DE JUSTICIA JUVENIL.

Altra Bibliografia consultada (no citada)

AJA E. (2002) *ELS MENORS IMMIGRANTS DEL CARRER A BARCELONA*. INSTITUT D'INFÀNCIA I MÓN URBÀ.

BRAVO, A., SANTOS, I. Y DEL VALLE, JF (2010) *REVISIÓN DE ACTUACIONES LLEVADAS A CABO CON MENORES EXTRANJEROS NO ACOMPAÑADOS EN EL ESTADO ESPAÑOL*. CONSEJERIA DE BIENESTAR SOCIALS Y VIVIENDA. GOBIERNO DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS.

CAPDEVILA, M. (2001) *MENORS AL CARRER, LA DECEPCIÓ D'UN SOMNI*. EDITORIAL CLARET.

COMAS, M. (2001) *L' ATENCIÓ ALS MENORS IMMIGRANTS NO ACOMPAÑATS A CATALUNYA. ANÀLISIS DE LA REALITAT I PROPOSTES D'ACTUACIÓ*. FUNDACIÓ JAUME BOFILL.

C/Garrotxa, 7 · 17006 Girona
fpe@plataformaeducativa.org
www.plataformaeducativa.org